

Sak 7/2023 LM

Utredning om forståelsen av samlivsetikken

Innledning

Landsmøtet (LM) 2019 hadde oppe sak om forståelse av menighetens selvstendighet i et forpliktende fellesskap, aktualisert av at det var ulik tilnærming til samlivsetikk i menighetene.

I tillegg til samtaler om å være selvstendig menighet i et forpliktende fellesskap ba landsmøtet om at det ble lagt til rette for samtaler om den bibelske forståelsen av ekteskapet. Det ble forsterket av landsmøtet året etter med vedtaket: «*LM 2020 fremholder det livslange ekteskapet mellom mann og kvinne som den bibelske samlivsformen og bekrefter derfor uttalelsen fra LM 2000 angående homofilt samliv og lederskap i Det Norske Baptistsamfunn. LM ber alle Baptistsamfunnets menigheter om å forholde seg til dette vedtak og vår praksis.*» En protokolltilførsel presiserte at dette vedtaket gjelder til BID-prosessen (baptistisk identitet) er fullført. BID-komiteen presenterte sine forslag til landsmøtet 2022, og det siste vedtaket i den forbindelse vil bli fattet på årets landsmøte som andre gangs behandling av en vedtektsendring.

Et etisk-teologisk fagråd ble nedsatt for å arbeide med samlivsetikk. Fagrådet ble ikke ferdig med sitt arbeid til landsmøtet 2022, men leverte i april 2023 en utredning om samlivsetikk med en anbefaling til Det Norske Baptistsamfunn (DNB). Hovedstyret sendte rådets anbefaling videre til menighetene. Det var i tråd med landsmøtets ønske i 2022, da det ga en mulighet for tilbakemeldinger før hovedstyret gjorde de siste forberedelsene til årets landsmøte.

Fagrådets utredning med anbefalinger til Det Norske Baptistsamfunn ligger vedlagt. Fagrådets medlemmer har vært Per Øvergaard, Atle H. Eidem og Linda Aadne (leder).

Hovedstyret takker for alle tilbakemeldinger etter at fagrådets rapport med anbefalinger ble sendt til menighetene. Disse er lest og er med å danne bakgrunn for hovedstyrets saksfremlegg i landsmøtet.

Hovedstyrets forslag til vedtak

Det Norske Baptistsamfunn fastholder sitt syn på ekteskapet som Guds gode ordning for samlivet mellom en mann og en kvinne. Med bakgrunn i dette bør ikke DNB godkjenne pastorer som lever i likekjønnet samliv. Heller ikke de som velges til menighetens ledelse (menighetsråd) bør leve i likekjønnet samliv. Vi understreker viktigheten av å møte alle mennesker uansett seksuell legning med omsorg og varme.

Det Etske Teologiske Fagrådets arbeide med samlivsspørsmål:

Innhold

Innledning.....	1
Hovedstyrets forslag til vedtak.....	1
Det Etske Teologiske Fagrådets arbeide med samlivsspørsmål:.....	2
Introduksjon:	3
Bibelen som rettesnor for liv og lære - En Baptistisk tilnærming til Bibelfortolkning	3
Etske dømmekraft og Bibelske trofasthet.....	3
Bibelfortolkning og hermeneutikk	4
Sosiologiske faktorer	5
Det etske teologiske fagråd: Metode	7
Mann og kvinne: Menneskelig seksualitetsegenart.....	7
Hva er seksualitet?	8
Skapelsesteologi og seksualitet.....	8
Seksualitet som skapelsesorden: 1. Mosebok 1:26-28	9
Heteroseksuell menneskelig dualitet og ekteskapeleg form	9
Monogami	9
Likestilling mellom kjønnene uten hierarki	10
Seksualitet og Helhet.....	10
Seksualitet, eksklusivitet og varighet	10
Seksualitet og intimitet	10
Seksualitet og forplantning	11
Seksualitetens hellige skjønnhet	11
Ekteskapet i det gamle og nye testamente.....	11
Ekteskap i det Gamle Testamente.....	11
Ekteskap i det Nye Testamente	12
Jesus	12
Paulus	13
Ekteskapet i dagens Norge	15
Bibelske tekster og etiske overveielser knyttet til homofilt samliv	15
Innledning.....	15
Definisjoner	17
Bibelttekster om homoseksualitet	17
Sammenfatning	21
Syntese: Homoseksualitet i Bibelen	22
Praktiske Konsekvenser	23
Praktiserende homofile og lederskapskriterier	24
Menighetens selvstendighet og med-avhengighet	24
Fagrådets sammensetting og intensjon for arbeidet	26
Uenighet I Samlivsspørsmål	27
Veien inn i fremtiden som mangfoldig og enhetlig kirkesamfunn	28
Fagrådets anbefaling	30
Konklusjon	31
Bibliografi	31

Introduksjon:

Det etisk-teologiske fagrådet har fått i oppdrag å studere, drøfte, og beskrive menneskelig seksualitet og relasjoner fra et bibelsk perspektiv. På grunn av oppgavens store omfang og den begrensede tidsrammen som arbeidet er gitt, har det vært nødvendig å avgrense dybden og lengden på vår presentasjon til hovedstyret for DNB. Fokuset i arbeidet har vært å utforme et dokument som er representativt for våre funn, samtidig som det skal være lett tilgjengelig for medlemmer av menigheter innenfor DNB. Dette betyr at det er kort og konsist i presentasjonen og selektivt i forhold til hvilke emner som tas opp. Temaer som ikke er tatt med i dette dokumentet kan behandles innenfor fagrådets videre arbeid i fremtiden.

Bibelen som rettesnor for liv og lære - En Baptistisk tilnærming til Bibelfortolkning

Det Etske-Teologiske fagrådet har forsøkt å ta opp disse spørsmålene på en måte som er tro mot den baptistiske tradisjonen. Ved dette ser vi vårt arbeid i kontinuitet med den «*Believers church*»-tradisjonen som har sine røtter i den radikale reformasjonen på 1500-tallet. Anabaptistene på 1500-tallet og baptistene på 1600-tallet ble begge drevet av en absolutt forpliktelse til bibelsk trofasthet som også inspirerte deres visjon om gjenopprettelsen av den nytestamentlige kirken. Samtidig var deres bibeltolkning praktisert med en stor grad av ydmykhet og åpenhet for den kontinuerlige inspirasjon og åpenbaring fra Den Hellige Ånd når de studerte Guds Ord i fellesskap med hverandre. Et kjent sitat av en av de sentrale lederne blant separatistiske reformatorer var av John Robinson, som da han skulle reise til Nord-Amerika som en av pilgrimfedrene på skipet «*Mayflower*», uttalte: «*Jeg er sannelig overbevist om at Herren har enda mer sannhet som kan bryte ut fra Hans Hellige Ord*». Dette gjenspeiler noe Baptister har vektlagt fra begynnelsen, - at man engasjerer troende i en dynamisk prosess med bibelstudium, refleksjon og felles dømmekraft under veiledning av Den Hellige Ånd med en grunnleggende forventning om Guds nærvær og åpenbaring. Andre viktige baptistiske kjerneverdier vektlegger "*samvittighetsfrihet*" og "*sjelelig kompetanse*" (soul competency: dvs. enhver person er individuelt og personlig ansvarlig overfor Gud og er kompetent til å forholde seg til Gud uten mellommenn eller menneskelige institusjoner). Dette betyr at det globale baptistlandskapet inkluderer trossamfunn og individer som har forskjellige perspektiver på teologiske og etiske spørsmål. Dette mangfoldet reflekterer også en erkjennelse av at kirken og dens medlemmer ikke eksisterer i et vakuum av statisk stagnasjon, men gjør tjeneste i den dynamiske spenningen som oppstår når etiske spørsmål tas opp igjen i nye kulturelle og historiske omgivelser.

Etiske dømmekraft og Bibelske trofasthet

Kristen etisk dømmekraft er båret av et oppriktig ønske om å utvise trofasthet mot det bibelske ord, samtidig som man søker å bidra til menneskenes rette forhold til Gud, til seg selv, og til andre. Det dobbelte kjærlighetsbud: «*Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første bud. Men et annet er like stort: Du skal elske din neste som deg selv*» (Matt. 22.36-39) skal være det bærende element som motiverer og preger etiske refleksjoner. Tanken om alle menneskers unike verdi, og at alle mennesker skal behandles rettferdig er et av Bibelens mest sentrale prinsipper. Følgelig må man ta utgangspunkt i en overbevisning om at de etiske retningslinjer man drar ut fra fortolkningen av bibelen og teologisk refleksjon er et uttrykk for Guds kjærlighet til alle mennesker og bidrar til deres optimale trivsel og velsignelse.

Kontinuerlig etisk refleksjon over disse spørsmålene skal helst bidra til at Jesu disipler til enhver tid kan vandre og tjene trofast i verden som Guds folk. Denne prosessen bør også tjene til å bestemme hvilke bibelske prinsipper som er evige og gyldige gjennom alle tider, og hvilke som kan sees på som kulturelle uttrykk for identitet og praksis som i hovedsak ikke er bindende for kristne. Tradisjonelt er den teologiske betegnelsen for det som ikke er essensielt for tro og frelse eller bindende for kristne

"*adiafora*". I kristendommen er "*adiafora*" saker som ikke anses som avgjørende for tro og frelse, men som anses å være tillatt for kristne eller tillatt i kirken. Hva som ansees å være *adiafora* avhenger av den spesifikke teologien man ser på. I løpet av det arbeidet vi har utført, har vi søkt å finne ut hvilke saker som er vesentlige for tro innenfor menneskelig seksualitet og relasjoner, og deres betydning for fastsettelse av lederkriterier i Det Norske Baptistsamfunn. Vi erkjenner at den fulle innsikt i svarene på disse spørsmålene ikke vil bli fullt ut realisert før fullendelsen av vårt eskatologiske¹ håp. Det vi presenterer her er det vi i fellesskap med hverandre og gjennom vårt engasjement med både bibelske og teologiske kilder har vært i stand til å komme frem til av råd og hensyn som skal tas i møte med disse spørsmål.

Bibelfortolkning og hermeneutikk²

En av de største faktorene som bidrar til uenighet om spørsmål knyttet til en teologi om menneskelig seksualitet er knyttet til ulike tilnærminger til bibelfortolkning. Følgende utsagn fra de bilaterale læresamtalene mellom Den Norske kirke og Det Norske Baptistsamfunnet kan være til hjelp for å uttrykke en troverdig tilnærming til bibelfortolkning i forhold til disse spørsmålene:

Et historisk-kritisk arbeid er nødvendig for å få tak i tekstenes innhold. Selv om Gud og hans frelse står fast, er mennesket en historisk størrelse som forandrer seg. Derfor forandrer språk og virkelighetsoppfatning seg. Uten historisk-kritiske studier er det umulig å flytte det uforanderlige budskapet og det gitte åpenbaringsinnholdet over til et nytt språk og en annen kulturell sammenheng. Slik kan skriftens effektive autoritet, dens utstråling og virkekraft komme til syne. Gud har knyttet sin Ånd til menneskelige ord og teoretiske overbevisninger i form av inspirasjonsteorier kan ikke i seg selv frigjøre Ordets dynamikk. Men et vitenskapelig historisk-kritisk arbeide med Skriften, kan heller ikke stå alene. Skriftens budskap må besvares med et troendes engasjement når en vil arbeide for en bibelsk helhetsforståelse av virkeligheten og ta med seg denne som en utfordring til vår verden i dag.³

Bibelfortolkning begynner med en undersøkelse av den historiske og litterære konteksten for en bibelsk tekst hvor målet er å forsøke å forstå hvordan teksten ble lest og forstått av dens opprinnelige lesere. Den kombinerte bruken av forskjellige fortolkningsmetoder og hensyn til historiske og litterære faktorer bidrar til utviklingen av teologisk forståelse. Tolkningen av enkelttekster må også ses i sammenheng med andre bibelske tekster som tar opp samme eller lignende problemstillinger eller temaer.

Hermeneutikk er bruken av en tolkning av skriften på mangfoldet av spørsmål som reises i ulike livssituasjoner. Man kan si at man anstrenger seg for å finne tekstens opprinnelige mening for å bidra til en troverdig forståelse for dens betydning for oss i dag.

Dette betyr at arbeidet med Bibelfortolkning og etisk refleksjon over bibelske teksters betydning for oss i dag er to aspekter av hermeneutikkens større oppgave. Det er fra denne prosessen de større teologiske prinsippene og temaene dukker opp fra Skriften. Dette sikrer at teologien ikke bare er

¹ Ordet eskatologi kommer fra det greske ord *eskhatos* som betyr 'ytterst, og sist'. Eskatologi er læren om de siste tidene. Vårt eskatologiske håp er håpet om oppstandelsen vi har i Kristus ved endetiden.

² Ordet hermeneutikk kommer fra det greske ordet «*hermeneutike*» som betyr 'tolkingskunst'. Det brukes i dag som en betegnelse for vitenskapen om fortolkning av tekster. Man bruker forskjellige fortolkningsmetoder i Bibelfortolkning (eksegese), men hermeneutikk og hermeneutiske prinsipper tar hensyn til forskjellige perspektiver som påvirker lesningen av tekster. I senere tid har man rettet oppmerksomheten mot leserens subjektive respons til tekster og hvordan det påvirker vår forståelse av en tekst.

³ *Én Herre, Én Tro, Én Kirke- En Lengsel Mot Én Dåp* (Oslo: Mellomkirkelig Råd/Det norske baptistsamfunn, 1989), p. 11.

basert på tolkningen av enkeltstående tekster tatt ut av sin kontekst, men fra skriftens større bredde. Hermeneutiske prinsipper bidrar til å skape en «bro» av forståelse fra forfatterens samtid og intensjon til vår nåtidige fortolkning og bruk av bibelske tekster i møte med teologiske og etiske spørsmål.

Det samme gjelder en teologi om menneskelig seksualitet og samliv. Den er avledet fra tolkning og sammenligning av tekster fra bredden av skriften. Vi har derfor sett det naturlig å ta utgangspunkt i skapelsesteologien og til å utvide det til å omfatte tekster fra Det gamle testamente, Jesu lære om ekteskapet i Det nye testamente og de nytestamentlige brevene.

Sosiologiske faktorer

Søkelyset på disse spørsmålene har økt i det offentlige rom gjennom flere årtier og har vært utfordrende for de fleste kirkesamfunn de siste årene. Dette fokuset er et resultat av mange faktorer, noe som betyr at det er viktig å identifisere sentrale faktorer som påvirker måten disse spørsmålene behandles både i det offentlige rom og i kirken.

Fra tiden for den såkalte seksuelle revolusjonen på 1960-tallet til vår nåværende postmoderne kulturelle setting, har det skjedd radikale endringer i syn knyttet til ekteskap, familien, seksuelle forhold, seksualitet og personlig identitet.⁴

Dette har også resultert i en redefinering av ekteskapet og målrettet arbeid for å fremme full aksept for samliv mellom likekjønnede par, og annerkjennelse av forskjellige former for kjønnsidentitet i samfunnet. Denne radikale endringen har ikke bare skjedd i samfunnet, men har også påvirket moralske og etiske diskusjoner om disse spørsmålene. Det har påvirket beslutninger som er tatt innenfor ulike kirkesamfunn.

Saker som tidligere reiste debatt i forskjellige kirkesamfunn, har vært skilsmisse og gjengifte av kristne og om fraskilte pastorer kan fortsette i pastorale tjeneste. Mange kristne blir skilt og velger å gifte seg på nytt, noe som fortsatt ikke er akseptert i enkelte kirkesamfunn, men har fått stilltiende aksept blant andre. Samboerskap før ekteskap har tidligere ikke vært akseptert, men er i ferd med å bli en mer vanlig praksis, men uten generell støtte blant de fleste kristne. Selv om ekteskap mellom likekjønnede par har full lovlig aksept i Norge, har de fleste kristne trossamfunn valgt å avstå fra å utføre vielser for likekjønnede par fordi de anser dette for å være uforenlig med deres syn på bibelsk ekteskap. Flere kirkesamfunn er fortsatt delt i dette spørsmålet og tar ikke bare opp spørsmål knyttet til homofile ekteskapelige forhold, men også spørsmål knyttet til praktiserende homofile i ordinerte og lederstillinger innenfor kirken. Dette inkluderer Det Norsk Baptistsamfunn. Disse diskusjonene har reist spørsmål knyttet til en kristen forståelse av ekteskapet, til bibelfortolkning og autoritet, til

⁴ Gjennomsnittsalderen for inngåelse av første ekteskap har steget jevnt, men samboerskap blant unge har i vesentlig grad kompensert for dette.

Tendensen har gått i retning stadig større innslag av samboerskap. Skilsmisefrekvensen har gått kraftig opp i perioden 1970-1990. Siden har dette flatet ut, men ligger på et høyt nivå.

I perioden 1960-2010 hadde den tradisjonelle kjernefamilien en stabil, men noe fallende tendens. Samboerpar med hjemmeboende barn har hatt en markant vekst fra tidlig på 1980-tallet. I befolkningen over 18 år lever nær 60% i parforhold. Gruppen enslige mødre med hjemmeboende barn har hatt en svak, men jevn vekst i hele perioden. Gruppen av enslige har økt de siste tiårene (til 2011).

Antall inngåtte ekteskap mellom personer av samme kjønn (fram til 2009 partnerskap) kan ikke sies å være høyt. Mens det årlig inngås 20-25 000 ekteskap, har antallet likekjønnede ekteskapsinngåelser årlig vært under 300 siden ny lov ble innført (til 2010) Dette innebærer at mindre enn 1 % av parene som gifter seg er av samme kjønn.

ledelseskriterier, og til samvittighetsfrihet og kongregasjonalisme innenfor Det Norske Baptistsamfunn.

For tiden er den bibelske fremstillingen av den binære relasjonsnormen⁵ mellom mann og kvinne under press, hvor konseptet om seksualitet som en "sosial konstruksjon" fremmes. Sosialkonstruksjonist teori hevder at det er en forskjell mellom en persons "biologiske kjønn" og en persons "kjønnsidentitet". Mens "biologisk kjønn" er et fast aspekt ved en persons fysiske vesen, blir "kjønnsidentitet" sett på som den personlige opplevelse av et individs seksualitet som er langt mer flytende og, ifølge sosialkonstruksjonist teori, et produkt av både en sammensetning av formative påvirkninger og personlig selvoppdagelse. Disse faktorene fører til selvrealisering av ens "seksuelle legning", som er definitivt for den erotiske tiltrekningen mennesker føler i forhold til andre, enten de av det motsatte kjønn, av samme kjønn eller personer av begge kjønn.

Ifølge Baptist teolog Stanley J. Grenz reflekterer ikke dette synet på menneskelig seksualitet et bibelsk menneskesyn, men at det er snarere et produkt av opplysningstidens menneskesyn. Innenfor den moderne tid har det skjedd et skifte fra et kollektivt og sosialt orientert menneskesyn til en fullt individualistisk forståelse av menneskets natur og seksuelt samliv. Han skriver:

Som en konsekvens av denne antropologien, blir den seksuelle akten sett på som ett middel til å uttrykke det fritt velgende selvet. Sex er et middel der mennesket som en fri handlingsagent aktualiserer ekte personlig frihet. I tråd med denne forståelsen inkluderer kodeordene til den moderne seksuelle revolusjonen «selvuttrykk» og «selvaktualisering.»⁶

Det uheldige biproduktet av denne opplysningstidens vektlegging av «selvuttrykk» og «selvaktualisering» har vært sekulariseringen av seksualitet som kan sees som et resultat av sekulariseringen som helhet. Følgelig har synet på seksualitet ikke bare blitt skilt fra dets teologiske grunnlag, men har også blitt henvist til livets private sfære. I tillegg har seksualitetens karakter innenfor den sekulære sfæren blitt et middel for personlig tilfredsstillelse, hvor vektleggingen har flyttet seg fra pakts relasjonen og hengivelse mellom ektepar forent i ekteskap, til en utnyttende tilnærming til seksuell tilfredsstillelse og seksuelle prestasjoner og tilfeldige forhold utenfor ekteskapet. Denne endringen i synet på seksuelt samliv kan også ses i arbeidet gjort for å fremme aksept for et bredt spekter av ulike former for seksuelle uttrykk og relasjoner. Anerkjennelsen av seksuelt mangfold og endringer i seksuell etikk og moral i samfunnet har også gjort at søkelyset har blitt rettet mot diskriminering og marginalisering av mennesker som definerer seg selv utenfor den heteroseksuelle normen. Det er en voksende bevissthet om de skadelige effektene av alle former for seksuelle overgrep. Fagrådet er overbevist om at vi skal møte alle mennesker med verdighet og respekt og er imot enhver form for diskriminering som frarøver mennesker deres sikkerhet og sivile rettigheter. Vi må ydmykt erkjenne at mange mennesker som identifiserer seg innenfor LHBTIQ miljøet⁷ har blitt utsatt for diskriminering og vold i samfunnet og marginalisering og fordømmelse i kirken. Vi er forent i vår avvisning av alle former for brudd på menneskerettigheter, diskriminering og vold. Dette er på grunn av vår overbevisning at alle mennesker er skapt like i Guds øyne og er gjenstand for hans forløsende nåde og betingelsesløse kjærlighet. Fordi vi er fullt forpliktet til å legemliggjøre Guds kjærlighet og nåde i kirken, søker vi å uttrykke en etisk og moralsk standard for Kristi disipler som er trofast mot hans ord og hans hensikt med mennesker basert på arbeidet vi har gjort sammen i forhold til disse spørsmål.

⁵ Når vi refererer til den bibelske "binære relasjonsnormen" sikter vi til heterofile ekteskap mellom menn og kvinner

⁶ Stanley J. Grenz, *Sexual Ethics: A Biblical Perspective* (Dallas: Word Publishing, 1990), p. 17.

⁷ Betegnelse på lesbiske, homofile, bifile og transpersoner som gruppe. Det er også vanlig å inkludere intersex og skeive i denne gruppen, og da blir forkortelsen LHBTIQ. 'Q' står for «queer» som er den engelske varianten av skeiv.

Det etiske teologiske fagråd: Metode

Når man tar opp spørsmål knyttet til bibelske normer for menneskelig seksualitet, må man erkjenne at det er sterkt motstridende synspunkter representert innenfor den universale kirken og innenfor DNB. Kristne lever ikke i et teologisk eller sosialt vakuum, men påvirkes også av normene og praksisene i deres kulturelle kontekst. Perspektivene og erfaringene til de som identifiserer seg innenfor LHBTIQ former for seksuell identitet og praksis har vært sterkt i fokus både i samfunnet og i kirken. Polariseringen av synspunkter som har kommet til uttrykk er generelt basert på forskjellige tilnærminger til bibeltolkning og hermeneutikk. Norske baptister hevder at Bibelen er deres eneste rettesnor for liv og lære. Samtidig må vi erkjenne at baptister på begge sider av den teologiske debatten om disse spørsmålene er dypt overbevist om at de har et bibelsk grunnlag for sine overbevisninger som er basert på Guds intensjoner med seksuelle forhold. Ved å nærme oss disse spørsmålene gjennom både etisk refleksjon og teologisk studium, har vi som mål å gi et grunnlag for de beslutninger som tas i DNB som kan adressere de forskjellene i perspektiver som finnes blant våre medlemmer. Vårt mål er imidlertid å gi et enhetlig råd, i håp om at de vil gi retning for Baptistsamfunnets enhetlige fremtid.

Arbeidet med disse spørsmålene har resultert i en rekke papirer fra medlemmene av fagrådet som har blitt diskutert og drøftet sammen. Vi har brukt en stor variasjon av teologiske ressurser og har også sørget for å inkludere både innsikten fra nåværende norske teologer og baptistteologer fra vårt bredere internasjonale fellesskap.

Dette dokumentet er en oppsummering av funnene av vårt arbeid, og gir som sådan ikke en dypere innsikt i arbeidsprosessene som har gått forut. Det planlegges imidlertid et arbeidsdokument for menighetene i Det Norske Baptistsamfunn som skal gi menighetene mulighet til å utforske og diskutere disse problemstillingene, samtidig som det vil gi større innsikt i de teologiske og etiske refleksjonene som er lagt til grunn for våre anbefalinger.

Mann og kvinne: Menneskelig seksualitetsegenart

Mennesker er seksuelle vesener. Seksualitet kan ikke betraktes som et eget aspekt av menneskets vesen, men er et sentralt og vesentlig aspekt av menneskets vesen som er definerende for vår totale respons på livet som mennesker.

Et vesentlig utgangspunkt er da å bestemme Guds intensjon med å skape oss som seksuelt bestemte vesener, og hans hensikt med å skape oss som mann og kvinne. Som baptistteolog Stanley Grenz uttalte,

"Oppgaven med å utvikle et kristent svar på de etiske spørsmålene rundt menneskelig seksualitet må begynne med en forståelse av vår seksualitet i lys av den kristne tro."⁸

Ved å erkjenne seksualitetens sentralitet for menneskelig identitet ser vi også at den er nært knyttet til Guds intensjon med skapelsen og våre liv som menn og kvinner som er skapt i Guds bilde.

⁸ Grenz, *Sexual Ethics: A Biblical Perspective*, p. 3.

Hva er seksualitet?

Mens vår seksuelle identitet kan synes å være de ytre og indre trekk ved våre reproduksjonsfunksjoner, kan man også si at seksualitet faktisk «ligger bak, produserer og blir gitt uttrykk for fysiske seksuelle egenskaper og reproduksjonsevne».⁹ Derfor omfatter begrepet "menneskelig seksualitet" (eller "seksualitet") både begrepene kjønnsdifferensiering (mann og kvinne som en dualitet og deres relasjoner) og seksuelle egenskaper (med dens forskjellige biologiske, psykologiske og sosiale dimensjoner). Mens seksualitet er nødvendig for reproduksjon, er det en dypere underliggende dimensjon av vår eksistens som er kilden til det grunnleggende menneskelige behovet for relasjoner, for å uttrykke hengivenhet, medfølelse, ømhet og varme. Ved å erkjenne seksualitetens betydning for menneskelig identitet ser vi også at den er nært knyttet til Guds intensjon med skapelsen og våre liv som menn og kvinner som er skapt i Guds bilde.

Skapelsesteologi og seksualitet

Da det etisk teologiske fagrådet fikk oppdraget med å engasjere seg i spørsmål knyttet til seksualitet og relasjoner, har vi valgt å begynne arbeidet med å undersøke disse spørsmålene i lys av skapelsesteologi. Vi ser på skapelsesberetningen som et forbilledlig mønster for relasjoner mellom Gud og mennesker. Samtidig er det paradigmatisk¹⁰ for relasjoner mellom menn og kvinner og deres felles ansvar for den skapte orden. Skapelsesberetningen gir innsikt i Guds opprinnelige intensjon med seksualitet, samtidig som den danner et bakteppe for gammeltestamentlige normer for ekteskap som konsekvent åpenbares i både Moseloven, Jesu lære og de apostoliske skrifter.

Når man leser skapelsesberetningene i de første kapitlene i 1. Mosebok, er det viktig å se betydningen av hvor omfattende materialet om seksualitet er i disse kapitlene og at det *får usedvanlig mye oppmerksomhet i de primære gammeltestamentlige tekstene*.¹¹ Det er et sentralt aspekt ved skapelsesberetningene, hvor omfanget av oppmerksomhet den får, gir oss en indikasjon på dens teologiske betydning for resten av Bibelen. J. Andrew Dearman skriver at,

*«De to skapelsesberetningene (1. Mos. 1:1-2:3; 2:4-3:24) er grunnleggende for forståelsen av ekteskap i Det gamle testamente. Praktisk talt alle aspekter ved israellittiske ekteskap som gjenspeiles andre steder i Det gamle testamente finner deres etiologiske motstykke i skapelsesberetningene.»*¹²

Når man leser Det nye testamente, er det også tydelig at skapelsesteologien danner grunnlaget for Jesu og apostlenes etiske refleksjoner angående seksualitet og ekteskap. Det er en teologisk kontinuitet i Skriften som er grunnlagt i den treenige Guds hensikt med skapelsen, som først vil finne sin endelige realisering i endetiden. Det første ekteskapet mellom mann og kvinne i skapelsesberetningen er også brukt som et bilde for Guds pakts forhold til Israel og Kristi forhold til sin kirke. Hele den bibelske kanon finner sin kulminasjon i presentasjonen av Lammets brud, det nye Jerusalem (Åp. 21:9-27). Fremstillingen av Jesu forhold til sin kirke som brudgom og ektemann, hvor hans trofaste selvoppofrende og vedvarende kjærlighet, forsørgelse og beskyttelse for sitt folk er

⁹ Grenz, *Sexual Ethics: A Biblical Perspective*, p. 4.

¹⁰ Ordet "Paradigme" stammer fra det gresk ordet for 'mønster, eller eksempel'. Når man bruker uttrykket vitenskapelig eller filosofisk, sikter man til tenkemåte og/ eller problemløsning brukt som eksempel for å løse lignende problemer i samme vitenskap, og som dermed skaper en vitenskapelig tradisjon. Når man betegner noe som «paradigmatisk» er det fordi man betrakter det som et mønster eller retningsgivende for det som følger etter.

¹¹ Phyllis A. Bird, 'Genesis 1-3 as a Source for a Contemporary Theology of Sexuality', in *Missing Persons and Mistaken Identities: Women and Gender in Ancient Israel* (Minneapolis: Fortress, 1997), pp. 155–73 (p. 156).

¹² J. Andrew Dearman, 'Marriage in the Old Testament', in *Biblical Ethics and Homosexuality: Listening to Scripture*, ed. by Robert L. Brawley (Louisville, Ky: Westminster John Knox Press, 1996), p. 54.

paradigmatisk for det ekteskapelige forholdet mellom en mann og en kvinne vitner om paktskarakteren til det ekteskapelige forholdet. Den gjensidige underordning i kjærligheten mellom mann og kvinne uttrykker deres gjensidige ærbødighet for Kristus og avspeiler den mystiske foreningen mellom Kristus og hans kirke (Ef.5:21-33).

Seksualitet som skapelsesorden: 1. Mosebok 1:26-28

Skapelsesberetningene åpenbarer betydningen av fellesskap for vår forståelse av Gud og hans intensjon med skapelsen av menneskeheten. I begge skapelsesberetningene (1. Mos. 1:1-2:3 og 2.4-3:24) er skapelsen av menneskeheten høydepunktet for skapelsen, og alle aspekter ved skapelsesberetningene fører frem til skapelsen av menneskeheten i Guds bilde.

Heteroseksuell menneskelig dualitet og ekteskapelig form

Det er flere aspekter ved skapelsesberetningene som er viktige å merke seg. Menneskeheten er skapt i den treenige Guds bilde i deres forhold til hverandre. Det er på dette grunnlaget det har blitt hevdet at dialektikken¹³ mellom likhet og ulikhet som er karakteristisk for menneskelige seksuelle forhold, er analog med dynamikken i den guddommelige treenighet. Likheten og ulikheten mellom mann og kvinne som menneskeheten, gjenspeiler likheten og ulikheten som finnes i selve Guddommen. Forholdet mellom mann og kvinne danner en dialektikk i spenningene mellom likhet, ulikhet, og komplementaritet.¹⁴ Det vi også ser i 1. Mos. 1-2 er at Gud skapte kjønnenes bipolaritet fra begynnelsen, og den er grunnleggende for hva det vil si å være menneske. Karl Barth understreket dette ved å si: «Vi kan ikke si mann uten å måtte si mann *eller* kvinne og også mann *og* kvinne. Mennesket eksisterer i denne differensieringen, i denne dualiteten.»¹⁵ Den heteroseksuelle foreningen av mann og kvinne presenteres som et kjerneaspekt av skapelsesordenen.¹⁶

Monogami

Monogami er paradigmatisk for ekteskap i skapelsesteologien. Når man leser beskrivelsen av det første ekteskapet, gjør bruken av entallssubstantiv og pronomen dette klart. Gud gjør «en hjelper» for «mannen» til å være hans partner. Gud skapte «én kvinne» av et av mannens ribben og førte henne til «mannen». I Det nye testamente presenteres også monogami som standarden for ekteskapet, hvor Jesus baserer sin undervisning på skapelsesteologi (Matt. 19,4). Apostelen Paulus viser også til skapelsen av mann og kvinne i begynnelsen (1 Kor. 11:8-9; 1 Tim. 3:13; Ef. 5:31) og opprettholder monogami (1 Kor 7:1-4; 1 Tim 3:2; 12; Titus 1:6), og uttrykkelig sier at "*de to (mann og kvinne) skal bli ett kjødd*". I 1 Kor. 7:2 sier han: «*Hver mann skal ha sin egen kone, og hver kvinne sin egen mann*». Alle former for utenomekteskapelige seksuelle forhold blir sett på som et brudd på mønsteret fra Edens hage for ekteskap og blir fordømt som synd.

Det er grunnleggende konsistens mellom de moralske standardene i Det Gamle og Det Nye Testamente. Jesu lære viser imidlertid en skjerpning av Lovens moralske krav, (Matt. 5-7) fordi troende er kalt til en høyere moralsk standard på alle områder av livet som et «utvalgt folk, et kongelig presteskap, en hellig nasjon og Guds spesielle eiendom» (1. Peter 2:9). På grunn av dette

¹³ Dialektikk er et uttrykk som brukes i forskjellige sammenheng for å beskrive et dynamisk samspill i relasjoner, i dialog og diskurs som bidrar til å skape en erkjennelse av identitet som skapes i samspillet og spenningen mellom likhet og ulikhet mellom mennesker, ideer, og tanker og til og med mellom Gud og mennesker.

¹⁴ Dette forslaget bør imidlertid ikke sees som en indikasjon på at den sanne refleksjon av Guds bilde bare finnes i ekteskapet mellom mann og kvinne. For kristne er fellesskapet med Den Hellige Ånd i de troendes fellesskap det som peker mot den treenige Guds dypere forening med sitt folk gjennom Den Hellige Ånds gjenfødelse og nærvær. Det er bare i oppfyllelsen av vårt eskatologiske håp at sann forening og kjærlighet vil oppleves i fellesskap.

¹⁵ Karl Barth, *Church Dogmatics*, Church Dogmatics, 13 vols (Edinburgh: T&T Clark, 1956), 3/2, p. 3/2:236.

¹⁶ Samuel H. Dresner, 'Homosexuality and the Order of Creation', *Judaism*, 40.3 (1991), p. 309.

skriver apostelen Peter: «Som lydige barn, følg ikke de onde begjærene dere hadde da dere levde i uvitenhet. Men likesom han som kalte deg er hellig, så vær hellig i alt du gjør.» (1 Peter 1:14-16).

Likestilling mellom kjønnene uten hierarki

Gud skapte mann og kvinne som menneske i sitt eget bilde i 1. Mosebok 1-2. «Så skapte Gud menneskene i sitt bilde, i Guds bilde skapte han dem; mann og kvinne skapte han dem.» (1. Mos. 1:27)

Her ser man både seksuell differensiering og likeverd. Det er ingen hierarkisk rangering av kjønnene i skapelsesberetningene. Selv om menn og kvinner er forskjellige, er de skapt i et komplementært forhold til hverandre som mennesker. Menn og kvinner er begge betrodd ansvaret for forplantning, og for å underlegge og "fylle jorden". De er begge betrodd oppgaven med å forvalte skaperverket. De er begge kalt til å ta herredømme over jorden, men ikke over hverandre.

Seksualitet og Helhet

Skapelsesteologien presenterer et portrett av menneskeheten skapt i Guds bilde som mann og kvinne. Mens vektleggingen av det komplementære forholdet som et uttrykk for at mennesket er skapt i Guds bilde er viktig, er den holistiske karakteren til menneskelig seksualitet også et viktig aspekt ved skapelsesteologien. Richard M. Davidson forklarer dette slik:

«Dette helhetlige synet på seksualitet betyr at «ett kjød»-forholdet mellom mann og hustru ikke bare omfatter seksuelle samleie, men også betyr en enhet, en helhet – i alle de fysiske, sensuelle, sosiale, intellektuelle, emosjonelle og åndelige dimensjonene av livet (2 :24).»¹⁷

Dette fjerner et negativt syn på seksualitet innenfor ekteskapet. Seksuelle relasjoner mellom ektefeller er Guds vilje og er et vitalt aspekt av skaperverket som betegnes som "overmåte godt" (1. Mosebok 1:31). Vi leser videre at "Adam og hans kone var begge nakne, og de følte ingen skam" (2:25). Det negative synet på seksualitet og nakenhet innenfor ekteskapet er ikke bibelsk, men snarere et produkt av et dualistisk menneskesyn som ikke var karakteristisk for jødedommen, men snarere en uheldig senere utvikling innenfor kristendommen. Det som er like viktig å bemerke seg, er at dette også avviser alle forestillinger om at den fysiske seksuelle handlingen ikke har noen betydning for ens åndelige tilstand eller forhold til Gud.¹⁸

Seksualitet, eksklusivitet og varighet

1. Mosebok 2:24 skaper også et paradigmatiske grunnlag for eksklusivitet i det ekteskapelige forholdet. Mannen blir kalt til å "forlate" (*āzab*) som betyr å "forlate" eller "forsake". Selv de nærmeste familiebandene skal være sekundære til det ekteskapelige båndet mellom en mann og en kvinne. Begge skal forlate familiebandene sine, ikke bare for å etablere et nytt hjem, men også for å bryte avhengighetsbåndet til foreldrene. De skal «føyenes sammen» eller «holde fast i» eller «holde seg til» (*dābaq*) hverandre med sterke pakts-partnerskapsbånd. Forholdet deres bør ha karakter av paktsforhold sett andre steder i OT, hvor det er trofasthet, eksklusivitet og varighet.

Seksualitet og intimitet

Det intime forholdet mellom mann og kvinne kommer til uttrykk ved at de skal bli «ett kjød» (*'eḥād bāsār*). Dette refererer sikkert til det fysiske samleie, men det omfatter også fylde av de dypeste aspektene ved menneskelig intimitet – «det dypeste harmoniske fellesskapet som eksisterer mellom mennesker, som er enheten mellom mann og kvinne i alle dens dimensjoner, følelsesmessig, fysisk og

¹⁷ Richard M Davidson, *Flame of Yahweh: Sexuality in the Old Testament* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2007), pp. 36–37.

¹⁸ Davidson, p. 38.

åndelig".¹⁹ Dette skapte selvfølgelig grunnlaget for at de kunne "bli fruktbare og formere seg", og videre til å tjene og vokte skapelsen.

Seksualitet og forplantning

Å føde barn er frukten av menneskelig intimitet og også en manifestasjon av å være skapt i Guds bilde. Mennesker er velsignet med evnen til å produsere nytt liv som etterligner den kreative aktiviteten til Gud selv. Denne evnen til å produsere avkom sees i alt liv på jorden, men det er bare mennesker som er skapt i Guds bilde. Det er viktig å understreke at seksuelle forhold innenfor ekteskapet er ikke utelukkende til for det formål å få barn, fordi seksuelt samliv tildeles en selvstendig betydning og verdi.

Seksualitetens hellige skjønnhet

Vi leser i 1. Mosebok 2 at "*Herren brakte Gud kvinnen til mannen*" (v.22) Det er han som uttaler at forholdet deres er "overmåte godt" (*tôb m'ôd*) som en del av fullendelsen av Guds skapelse – menneskeheten. Menneskelig seksualitet er "*guddommelig innviet: den er en del av Guds fullkomne design fra begynnelsen og ønsket som et grunnleggende aspekt av menneskelig eksistens*".

Ekteskapet i det gamle og nye testamente.

Ekteskap i det Gamle Testamente

Det begrep som i det gamle testamente brukes for å beskrive giftemålet mellom mann og kvinne er Berith, "pakt", "kontrakt". Ordspråkene 2:17 taler om hustruen som "glemmer den guddommelige pakt/kontrakt" (Heb: sin Guds pakt; gresk: den guddommelige pakt), dvs. at pakten/kontrakten brytes.

Malaki er tydelig: "Herren var vitne om pakten mellom deg og din ungdoms hustru, som du har vært utro mot, selv om hun er din partner. (hebraisk: chabar; gresk: koinônos) og paktens hustru".

Det som skjer i ekteskapet, er en paktsinngåelse. En offentlig erklæring om at noe nytt skapes gjennom oppbrudd fra fars- og morshuset, og nyetablering i egen familie, som sier at mannen skal holde fast ved sin kvinne.²⁰

Gud er paktens Gud. Han forholder seg til oss mennesker gjennom pakter. Og relasjonen mellom kvinne og mann skal avspeile paktens Gud, med alt hva det innebærer av løfte, forpliktelse, troskap, kjærlighet, offer, og også varighet. Ekteskapet er på en måte alle pakters mor og skal være et bilde på Gud, slik Gud er i sin relasjon til oss. Derfor formanes det så sterkt om at mannen skal elske sin kone, slik som Kristus har elsket menigheten (jfr. Ef. 5,25).

¹⁹ Walter Vogels, 'Man and Woman-Their Dignity, Mutuality, and Fidelity in Marriage: A Biblical Perspective (Gen. 1-3)', *BiBh*, 23, 1997, p. 223.

²⁰ Denne terminologien med å bryte opp og holde seg til finner vi også andre steder i det gamle testamente der man omtaler paktstanken. I forbindelse med Sinaipakten sies det blant annet i 5Mos 10,20: "Herren din Gud ... han skal du holde deg til/klamre deg til." I Josva 23, 6 og utover formanes Israelsfolket til å holde fast ved pakten Gud ga Moses, og så kommer det i vers 8: "Men Herren deres Gud skal dere holde fast ved/klamre dere til." Det er det samme ordet. Vi finner det også i samme mening i 5 Mos. 11:22. Og hos profeten Jeremia og hos profeten Hosea brukes ordet forlate/bryte i forbindelse med at Israelsfolket vender seg bort fra Guds pakt (jfr. Jer 1,16 og Hos 4,10).

I den rabbiniske perioden ble en skriftlig ekteskapskontrakt (*kethubah*) en del av ekteskapskikkene. Skilsmisse, oppløsning av et ekteskap, er både forutsatt og lovfestet i GT, selv om Mal 2:16 indikerer at det er sterkt fordømt. Ekteskap i Det Gamle Testamente var først og fremst en kontraktsmessig ordning mellom to familier, snarere enn en forening av to individer som har «forelsket seg». Faktisk forekommer ordet "kjærlighet" sjelden i ekteskapsammenheng. Men man kan ikke si at kjærlighetsforhold ikke var mulig eller ikke fant sted. (se Salomos Høysang)

Jødedommen hadde et grunnleggende positivt syn på ekteskapet og menneskelig seksualitet. Ekteskapet var godt, noe gudgitt til menneskets beste og den selvfølgelige plassen for seksuelle relasjoner. Ekteskapets hensikt var dobbel: For det første er samliv mellom kvinne og mann nødvendig for forplantningen; jfr. 1 Mosebok 1,28: «Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden». For det andre kan ektefellene gjensidig støtte hverandre, presisert med ordene «det er ikke godt for mennesket å være alene».

Alt som i GT fortelles om bryllup og ekteskapsinngåelse, taler mot at dette skulle være en privat kontrakt mellom bare de to. Et bryllup inkluderte hele nærmiljøet, og enhver seksuell kontakt forut for bryllupet avvises bestemt (se f.eks. 2 Mos 22,16 f og 5 Mos 22,28 f). I slike tilfeller mistet mannen etter Moseloven den rett han ellers ville hatt til skilsmisse.

Ekteskap i det Nye Testamente

Det som sies om ekteskap i Det Nye Testamente finner sin grunn i Det Gamle Testamente, ikke minst skapelsesberetningen. Det Nye Testamente tar ikke opp ekteskapet som et eget tema, men det finnes steder der det berøres. Jesus berører det når han snakker om skilsmisse og gjengifte. Paulus berører det når han formaner om å leve et liv i ånden og et rent liv.

Blant jøder, hedninger og kristne i den nytestamentlige perioden representerer ekteskapet husholdningens hjørnestein. Nært knyttet til begreper som slektskap og familie, har ekteskapet viktige sosiale, økonomiske og åndelige dimensjoner. Gifte menn samhandler offentlig med hverandre som overhode for husholdninger. Mannens myndighet over sin kone er nært knyttet til eiendomsrett. Han har eksklusiv seksuell tilgang til sin kone; barn født i husholdningen tilhører ham. Mange idealer knyttet til ekteskap som vi ser i det nye testamente ble også hevdet i den romerske verden. Trofasthet og samhold fremstår som idealer i en rekke skrifter fra datiden.

Jødiske ekteskap hadde i det ytre mye til felles med ekteskap i den gresk-romerske verden. Medgift, arrangerte ekteskap, ekteskap som en del av en utvidet familie (hvor det unge paret vanligvis bodde hos brudgommens foreldre), og den økonomiske og kulturelle verdien av jomfrudommen til kvinner i et første ekteskap. Det som i hovedsak skiller er jødernes syn på seksuell moral. Der kyskhets, avholdenhet og renhet ble sett på som idealene. (1. Kor 7, 1 og 8-9). Utsagnene om ekteskap i det nye testamente bygger på grunnlaget fra det gamle testamente, ikke minst skapelsesberetningen. Nå tar ikke det nye testamente noe sted opp ekteskapet som egen sak, men det berøres i flere sammenhenger, for eksempel i de mange formaninger til et rent liv, de så-kalte husholdstavlene til både apostlene Paulus og Peter, og i avsnittene om skilsmisse og gjengifte.

Jesus

For Jesus og apostlene og deres omverden var ekteskapet en selvfølge, nøye regulert, forhandlet og deretter etablert gjennom ekteskapsloven. Man kan ikke forstå Det nye testamente uten å forstå tankeverdenen som gjennomsyrrer det. Ekteskapet var en naturlig orden i Israel – som det er åpenbart for alle som leser Det gamle testamente og den intertestamentale litteraturen – og i det jødiske samfunnet hvor Jesus og apostlene vokser opp. Toraens lover som regulerer ekteskap og seksualitet ble tatt for gitt i verden rundt Jesus og apostlene, i lover om ekteskap, utroskap, incest,

homofili, seksuell omgang funnet i 3. Mosebok 20:10-21 og det er ingen grunn til å tro at Jesus og apostlene ville ha andre tanker. Tvert imot sier Jesus i Matteus 5:18 at «ikke ett horn [de små smykkene på de hebraiske bokstavene] skal gå til grunne» før de eskatologiske hendelsene finner sted. Når Jesus reviderer budet om utroskap, gjør han det ikke i liberaliserende retning, men det motsatte: han strammer inn hva ekteskap betyr og viser ytterst begrensede muligheter for skilsmisse.

I Matteus 19:4–6 (Markus 10:2–3) stiller Fariseerne Jesus spørsmål knyttet til ekteskap og skilsmisse. Han svarer dem på grunnlag av hans forståelse av skapelsesberetningen. Han svarte: «*Har dere ikke lest at Skaperen fra begynnelsen av skapte dem som mann og kvinne*» [1. Mosebok 1:27]. og sa: '*Derfor skal mannen forlate far og mor og holde fast ved sin kvinne, og de to skal være én kropp.*' Så er de ikke lenger to; de er én kropp. Og det som Gud har sammenføyd, skal mennesker ikke skille.»

Jesus kommer med flere viktige uttalelser her. Først viser han til skaperverket og viser dermed at ekteskapet ikke bare er en menneskelig oppfinnelse, men kommer fra Skaperens hånd, noe som allerede var klart i 1. Mosebok 1-2. Jesus bruker altså skaperverket som et argument når han forklarer hva ekteskap er.

For det andre bringer han ekteskapet inn i den nye pakten gjennom sin tolkning av 1. Mosebok 1:27 og 2:24: Ekteskapet er ikke en form for samliv som var interessant en gang for lenge siden, som er erstattet i den nye pakten. Jesus indikerer heller ikke at spørsmål om sex og samliv er uviktige i den nye messianske tidsalder som han forkynte (Markus 1:14–15). Tvert imot. Når han utvikler læren om den nye pakt i Matteus 5-7, er to av seks av de såkalte antitesene ("dere har hørt at det ble sagt til de gamle, men jeg sier dere") direkte relatert til ekteskap og sex. Jesus bekrefter her at ordenen Gud la inn i skaperverkets DNA også har full gyldighet i Kristus.

Jesus viser til den seksuelle foreningen mellom ektefellene i ekteskapet når han sier at de er to som blir til ett kjød, og gjentar det for andre gang: «og de to skal være én kropp. Så er de ikke lenger to; de er én kropp» (Markus 10:8).

For det fjerde sier Jesus: "Det som Gud har sammenføyd, må ikke mennesket skille." Her sier Jesus i klare og utvetydige ordelag at Gud har forenet mann og hustru. Derfor er det ikke holdbart å hevde at ekteskapet ikke er innstiftet av Gud. Det er altså ikke en prest som forener mann og kvinne i ekteskapet, det er Gud, og dette gjelder ikke bare vielser som finner sted i et kirkebygg. Ekteskapet er en del av Guds skapelsesorden, en grunnleggende celle som bygger skaperverket. Senere i skilsmisediskusjonen viser Jesus igjen til hvordan det var i begynnelsen, skapelsesordenen, som noe normativt, Matt 19:8.

Avslutningsvis bekrefter Jesus skapelsesordenens betydning for ekteskapet også i den messianske tidsalder og slår fast at foreningen mellom mann og kvinne ikke er menneskelig, men guddommelig.

Paulus

I Efeserne 5 forklarer Paulus hva ekteskap er, både relasjonelt, åndelig og i forhold til Kristus og kirken. Igjen vises det til skapelsesordenen, men nå legges både en kristologisk og en åndelig dimensjon til: ekteskapet skal leves på samme måte som den troende lever i forhold til Kristus og med sitt offer som forbilde.

Konteksten, både språklig og innholdsmessig, er hvordan menighetens livsstil skal være – rammen teksten står i begynner i Ef 4,17. Menigheten skulle ikke la seg fylle med vin, men å bli fylt av Ånden, og denne åndelige oppfyllelsen blir brukt, eller til og med fremmet, ved at forsamlingen lever i lovprisning, takksigelse og underkastelse. Denne gjensidige underordningen gjelder alle i kirken, det

vil si å leve i en holdning av raushet og tjeneste i forhold til hverandre. Når mann og kone også skal underordne seg hverandre, er det i samme ånd. Hvordan dette skal ordnes: kona skal underordne seg mannen slik hun underordner seg Kristus, og mannen skal elske slik Kristus elsker. Det er en klar orden innenfor ekteskapet, men begge holdning må være preget av denne tjenende gjensidigheten.

Denne gjensidige underordningen gjelder alle i kirken, det vil si å leve i en holdning av raushet og tjeneste i forhold til hverandre. Når mann og kone også skal underordne seg hverandre, er det i samme ånd. Hvordan dette skal ordnes: kona skal underordne seg mannen slik hun underordner seg Kristus, og mannen skal elske slik Kristus elsker. Det er en klar orden innenfor ekteskapet, men begge holdning må være preget av denne tjenende gjensidigheten.

Det Paulus beskriver her er et ekteskap i Ånden, i Herren, hvor Guds liv flyter gjennom relasjonene, i ekteskapene, så vel som i menigheten ellers. Det er tydelig at Paulus setter ekteskapet høyt, slik at det til og med er et bilde av Kristus og hans brud. Det er et sted å leve ut den tjenesten som skal kjennetegne en kristen livsstil da dette ekteskapslivet åpner for den mystiske enheten mellom Kristus og kirken, Kristus og den troende, Gud og menneske. Mysteriet Paulus peker på er det alle troende, individuelt og kollektivt, lengter etter: den fullstendige enheten med Gud. Det er ikke rart at troende gjennom tidene har vendt tilbake til forholdet mellom Kristus og bruden for å beskrive total intimitet med Gud. Høysangen, som på det litterære plan er et dikt om et sterkt relasjonelt og fysisk kjærlighetsforhold mellom to elskere, bruden og brudgommen, har igjen og igjen blitt tolket som et bilde på forholdet mellom Gud og Israel, Kristus og den troende, og Kristus og menigheten. Det er mulig at det gir gjenklang når Paulus snakker om brudepar. Den eskatologiske dimensjonen er tydelig her, og kommer til uttrykk i enda klarere ord i Åp 19: 7, 9 om Lammets bryllup.

Paulus argumenterer alltid på en rabbinisk måte basert på tekster, fortrinnsvis fra Pentateuken og viser igjen til 'hovedteksten' og grunnleggende ord i ekteskapsteologien fra 1. Mosebok 2:24 - akkurat som Jesus gjør når han snakker om ekteskapet: "Derfor skal mannen forlate far og mor og holde fast ved sin kvinne, og de to skal være én kropp." Analogien mellom forholdet mellom Jesus og bruden og ektemannens og konens forhold viser at ekteskapet ikke bare er en praktisk form for samliv, men at det er en slags hellig dimensjon ved det, hellig i den forstand at i en fysisk orden etablert av Gud og velsignet av Kristus, møter man en åndelig virkelighet. Her ser man at ekteskapet er et redskap Gud har valgt for å formidle sin nåde og velsignelse. En annen episteltekst som nevner ekteskapet er Heb 13:4 hvor forfatteren skriver: "La ekteskapet holdes i ære av alle, og la ektesengen bevares ren. For Gud vil dømme dem som driver hor eller bryter ekteskapet". Den korte teksten går ikke i detalj, men at ekteskapet er det eneste legitime stedet for seksuell nytelse er klart, samt at seksualitet utenfor ekteskapet er alvorlig og kommer under Guds dom.

Dette viser at man ikke kan skille skapelsesdimensjonen av ekteskapet fra det nye livet i Kristus og Ånden og at det er uheldig å spille de to ut mot hverandre. Da Gud skapte dyr og menneske, bygde han det på samspillet mellom mann og kvinne, og dette ble etablert før syndefallet, bygget inn i skapelsesordenen og inkludert i det Gud til og med beskrev som "veldig bra" (1. Mosebok 1:31). Gjennom sin ulydighet brakte også det første mennesket, både Adam og Eva, denne orden under synden og dens konsekvenser, men Guds orden lever og fungerer fortsatt på en ufullkommen måte gjennom historien, i hele menneskeslekten.

Skaperen visste at skapelsen ikke ville fungere uten ekteskap og en regulert måte å ta vare på barn på. Derfor la han ned denne rekkefølgen, driften etter å finne en partner og lengselen etter å leve med denne og de felles barna hele livet. På en måte hører altså ekteskapet til den første artikkelen i trosbekjennelsen og til Guds Skaperes verk. Dette bekreftes også av det faktum at ekteskap finnes i de fleste kulturer, selv om de aldri mottok den spesielle Åpenbaringen i Skriften. Den positive siden

ved denne naturlige skapelsesteologien er at mennesker grunnleggende vet hva som er sunt med ekteskap og seksualitet, og at Guds vilje på skaperområdet gjøres når ekteskapet fungerer. Kjærligheten en mor eller far viser sitt barn, eller ektefelle, enten de kjenner Gud eller ikke, kommer fra Gud og er en samlende kraft i tilværelsen. Det er ikke sikkert at et kristent ektepar oppfyller Skaperens vilje bedre enn andre mennesker, selv om de har bedre forutsetninger for det, gjennom Guds Ord, Jesu eksempel og Den Hellige Ånds kraft.

Ekteskapet i dagens Norge

Ekteskapet er en samfunnsordning som ordner samlivet mellom voksne personer og gir barna som resulterer fra dette, eller adopteres, juridiske rettigheter overfor to foreldre (de to ektemakene). Dermed danner ekteskapet en regulerende ramme om familielivet.

Ekteskapet er en borgerlig institusjon, et sivilrettslig anliggende. I dette ligger det at det er lovgivningen som til enhver tid fastsetter betingelsene for å inngå ekteskap og formen for inngåelsen, likesom det er denne lovgivningen som fastsetter rettsvirkningene av inngått ekteskap, og også betingelsene for og rettsvirkningene av en oppløsning av ekteskap. Ved den kirkelige vigsel/vigsel ved et registrert trossamfunn opptre prestene/forstanderne som representanter fra offentlige myndigheter når de medvirker til selve inngåelsen av ekteskap. For så vidt utøver de en ikke-kirkelig funksjon. De opptre imidlertid på kirkens/trossamfunnets vegne og utøver en ren kirkelig/religiøs funksjon når det gjelder den religiøse siden av kirkens/trossamfunnets vigselssrituale.

Dagens lovverk krever ikke at ekteskapet skal vare livet ut. Dette ligger som et mål å strekke seg mot. Men i kirkens vigselssrituale lover en hverandre troskap til døden skiller. Det er et løfte om trofast og livsvarig monogamt samliv.

I dagens Norge er tvangsekteskap ulovlig. Det er en menneskerett at ekteskapet skal være en frivillig, gjensidig og likeverdig relasjon mellom to parter, som hver gir seg selv og sitt liv til den andre. I kristen tradisjon, som i jødisk tradisjon, er ekteskapet en relasjon mellom en mann og en kvinne. I ekteskapet tar hver av partene på seg ansvaret for å ivareta den andre under alle livsvilkår (i gode og onde dager). I 2008 vedtok Stortinget en kjønnsnøytral ekteskapslov. Hensikten var å likestille homofile par med heterofile par. Partnerskapsloven ble opphevet, og likekjønnede par fikk rett til å inngå ekteskap etter ekteskapsloven. I Det Norske Baptistsamfunn har det ikke forekommet vigsel av likekjønnede par. Baptistsamfunnet har ikke et vigselssrituale for likekjønnede par.

Ekteskapet i dagens moderne samfunn har et grunnleggende fokus på kjærlighetsforholdet mellom mann og kvinne. Det skal forme fellesskapet mellom to mennesker som er de aller kjæreste for hverandre. Kjærligheten handler ikke bare om plikten til å ta seg av den andre i parforholdet, men også om det å ha noen å ta seg av og være den nærmeste for. Ekteskap basert på kjærlighet er den beste forutsetning for at barn får et trygt og robust grunnlag for vekst og livsutfoldelse.

Bibelske tekster og etiske overveielser knyttet til homofilt samliv

Innledning

Det Norske Baptistsamfunnet har gitt det etisk-teologiske fagrådet i oppdrag å studere og drøfte homofili i et bibelsk og etisk perspektiv. Spørsmålene som har blitt reist angående homofili har også blitt diskutert i forhold til baptistisk identitet og praksis. I tillegg har spørsmål knyttet til bibeltolkning og autoritet blitt reist. Det har vært svært smertefullt å oppleve konfliktene som uenighet i disse spørsmålene har skapt, og det må erkjennes at det ikke har vært noen problemstillinger som har

vært like splittende de siste tiårene som de som er knyttet til homoseksuelt samliv og homofilt lederskap i de fleste kristne kirkesamfunn.

I 1995 ble det oppnevnt et utvalg i Det Norske Baptistsamfunn drøfte spørsmål knyttet til homofili. Deres arbeid resulterte i studieheftet *“Homofili: Bibelsk Bakgrunn, Etske aspekter”*.²¹ Tre bidragsyterne drøftet spørsmål knyttet til medisinske og psykologiske faktorer, sosiale og juridiske faktorer, og til slutt homofile og homofili i et bibelsk perspektiv. Siden den gang har det skjedd drastiske endringer i Norge knyttet til den juridiske definisjonen av ekteskap, og vedtak som er fattet i Den Norske Kirke om gjennomføring av vigsel for homofile innenfor kirken og ordinasjon av praktiserende homofile til presteskaper. I dette arbeidet vil vi ikke ta for oss gjeldende lover som definerer ekteskap i Norge. Det er imidlertid viktig å merke seg at mens homofile kan være lovlig gift i Norge, har de fleste frikirkelige trossamfunn i Norge valgt å avstå fra å utføre vigselsseremonier for homofile par. Ordinasjon av homofile til prester eller pastorer er fortsatt et omdiskutert tema innenfor de fleste kristne kirkesamfunn, og spørsmål om hvorvidt praktiserende homofile kan velges til ordinerte og andre former for lederstillinger i baptistmenigheter er sterkt omstridt.

Polariseringen i holdninger til disse spørsmålene ser ut til å være representativt for uforenelige forskjeller knyttet ikke bare til spørsmål om ekteskap og seksualitet, men også knyttet til bibelsk autoritet og trofasthet. Den generelle utvikling i samfunnet angående homofili er radikalt i strid med kirkens tradisjonelle holdninger og praksis, og tvinger oss derfor til å reflektere over hva det vil si å vandre og leve trofast som troende og som baptister.

Baptistteolog Nigel G. Wright skriver:

*“Selv om baptister generelt er kjent for å være konservative i sin tilnærming til personlig etikk og derfor mer motvillige til å ta opp omstridte spørsmål, har baptister også møtt disse debattene eller vil møte dem gradvis. Det er derfor hensiktsmessig å spørre om det er noen særegne baptistiske perspektiver på dette spørsmålet, hva de kan være og hvordan de kan påvirke vår egen opplevelse av denne diskusjonen ... og videre er dette et spørsmål som igjen er knyttet opp til spørsmålet om identitet. Instinktivt vet mange i kirkene at det som besluttes om dette spørsmålet, i form av kirkepolitikk, vil definere hva slags kirke eller trossamfunn vi har tenkt å være for generasjoner. Det som står på spill, er en forståelse av hva det vil si på den ene siden å være en kirke som «lever under Ordet» og på den andre siden å være åpen for de som er «annerledes» og inkluderende i vår fellesskapspraksis. Det er mange som selvfølgelig ønsker å være begge disse tingene, og akkurat her er utfordringen med problemet.”*²²

Wright identifiserer meget skarpsindig det etiske dilemmaet knyttet til spørsmål knyttet til homofili og den indre konflikten individer opplever når de søker å finne en balanse mellom disse to tilsynelatende polariserte tilnærmingene til dem. Baptistteolog Stanley J. Grenz kommenterer også dette ved å skrive:

*Kirken i dag ser ut til å stå overfor to tilsynelatende motsatte alternativer: Opprettholder vi den tradisjonelle kirkelige motstanden mot samkjønnet omgang og homofile samliv? Eller konkluderer vi med at tiden er inne for å revidere vår holdning til dette spørsmålet?*²³

²¹ *Homofili: Bibelsk Bakgrunn, Etske Aspekter. Et Debattheft Til Bruk i Studiegrupper Utgitt Av Det Norske Baptistsamfunn* (Stabekk: Det Norske Baptistsamfunn, 1995).

²² Nigel G Wright, *New Baptists, New Agenda* (Paternoster Press, 2002), pp. 131–33.

²³ Stanley J. Grenz, *Welcoming but Not Affirming: An Evangelical Response to Homosexuality* (Louisville, Ky: Westminster John Knox Press, 1998), p. 153.

Homoseksuell seksualitet er variert i karakter, på samme måte som heteroseksuell seksualitet. Man kan være vitne til samme variasjon i syn på kyskhets og eksklusivitet blant homofile som blant heterofile, og på grunn av dette har noen teologer forsøkt å sammenligne den livslange ekteskapelige forpliktelse som tradisjonelt er sett blant heterofile par med homofile par som lager samme type livslang forpliktelse i deres ekteskap.²⁴ Når det etisk-teologiske fagrådet søker å ta opp spørsmål knyttet til homofili i norske baptistmenigheter, har den begrenset seg til å vurdere homoseksuelle forhold slik de leves innenfor eksklusiv ekteskapelig forpliktelse. Dette er basert på antakelsen om at kristne homofile par er like eksklusive og forpliktet til hverandre som heterofile par. Når vi som fagråd har vurdert homofiles plass og tjeneste i norske baptistmenigheter, har vi funnet det viktig å skille mellom de som er praktiserende homofile i ekteskapelige forhold, og de som opplever homofil tiltrekning, men velger å leve i seksuell avholdenhet.

Definisjoner

Definisjoner av begreper er viktig for denne diskusjon:

Homoseksualitet er kjønnsdrift og seksuell aktivitet rettet mot personer av samme kjønn.²⁵ **Homofili** er tiltrekning til samme kjønn. Begrepet er mest brukt for å beskrive menn som tiltrekkes av, blir forelsket i og/eller har sex med andre menn. Det er vanlig å betegne kvinnelige homofile som lesbiske, men begrepet homofili kan godt betegne begge deler.²⁶ Ordet **Homoseksuelle** er synonymt med «homofil», men brukes oftere til å beskrive handlinger, mens «homofil» oftere brukes til å beskrive personer.

Bibeltekster om homoseksualitet

Til tross for at homofili ikke er noe nytt fenomen, og at kristne ledere har behandlet homoseksuell atferd gjennom hele Kirkens historie, har dagens tilnærming til disse spørsmålene endret karakter. Stanley J. Grenz tar opp dette og sier:

«Før den moderne tid ble homoseksualitet nesten utelukkende forstått i forbindelse med visse spesifikke aktiviteter. Det moderne synet, derimot, ser på homofili først og fremst som en seksuell orientering - som et fast, livslangt mønster - og bare sekundært som faktisk atferd.»

Dette står i kontrast til skriftstedene i Bibelen som tar for seg homofili. Her presenteres homofili aldri som en seksuell legning, men snarere seksuell aktivitet mellom individer av samme kjønn.

Bibelen diskuterer nesten aldri homoseksuelle handlinger. Det er kanskje et halvt dusin korte referanser til homofili i hele Skriften. En gjennomgang av disse få skriftstedene har vært nødvendig, for å få større forståelse for deres gyldighet og relevans for etisk og teologisk refleksjoner om homofili i dag. Følgende fortolkning av disse skriftsteder er utdypet i større grad i medfølgende dokumenter.

1 Mosebok 19. 1 -29.

Historien om Sodoma og Gomorra er ofte sitert i forbindelse med en fordømmelse av homoseksualitet. Gjengvoldtekten som utspiller seg i fortellingen eksemplifiserer byens ondskap,

²⁴ Ekteskap mellom homofile er en rettslig ordning som trått i kraft fra 01.01.09. Pinseteolog Terje Hegertun er en representant for dette synet, hvor han søker å fremme en aksept for trofaste homofile parforhold blant kristne. Atle Eidem har bidratt med en kritisk gjennomgang av hans synspunkter. Terje Hegertun, *Det Trofaste Samlivet* (Oslo: Verbum Akademisk, 2021).

²⁵ Denne definisjon er sitert fra Den Store Medisinske Leksikon: <https://sml.snl.no/homoseksualitet>

²⁶ Denne definisjon er sitert fra Den Store Medisinske Leksikon: <https://sml.snl.no/homofili>

men det er ingenting i dette skriftstedet som er relevant for etiske overveielser om konsensuelt homoseksuelt samleie eller samkjønnet ekteskap.

«De fleste moderne tolkere erkjenner nå at homoseksuell aktivitet sammen med ugjestfrihet er beskrevet i 1. Mosebok 19, men insisterer på at det seksuelle problemet er voldtekt eller vold, og at dette avsnittet derfor ikke gir noen bevis for en generell fordømmelse av homoseksuell praksis.»²⁷

3. Mos. 18. 22; 20:13

Når man leser Bibelske tekster som omhandler homoseksualitet, er det alltid seksuelle *handlinger* det dreier seg om. De få bibelske tekstene som faktisk tar for seg temaet homoseksuell *oppførsel*, er imidlertid entydige negative i sin dom. Hellighetskoden i 3. Mosebok forbyr mannlig homoseksuelt samleie. "Du skal ikke ligge med en mann slik som en ligger med en kvinne. Det er avskyelig." (3 Mos. 18:22). (Ingenting sies her om kvinnelig homoseksuell oppførsel.) I 3. Mosebok 20:10-16 er homoseksuelt samleie oppført som en av en rekke seksuallovbrudd - sammen med utroskap, incest og bestialitet - som straffes med døden.

Det er verdt å merke seg at *handlingen* «å ligge med en mann som med en kvinne» er beskrevet. Motivet for handlingen er av ingen moralsk betydning. Ens personlige selvpoppfattelse av ens homofile legning gir ikke et grunnlag for en aksept av homofilt samleie mellom menn. Her er det heller ikke tale om voldtekt, men alle former for homofilt samleie. Dette juridiske forbudet står som grunnlag for den påfølgende universelle avvisningen av mannlig samleie mellom samme kjønn innen jødedommen.

Noen mener at dette forbudet bare er én av mange knyttet til rituell renhet slik at det ikke er gyldig for kristne i dag. Hvis man skal vurdere om dette skriftstedet er relevant eller bindende for kristne i dag, er det viktig å erkjenne at det er mange lover og forskrifter fra Toraen som ikke lenger anses å gjelde for kristne. Imidlertid er det mange juridisk og moralsk bindende lover og prinsipper fra Toraen som kommer til uttrykk i Det nye testamentets etiske og moralske lære. På grunn av dette kan det å undersøke sammenhengen og kontinuiteten mellom Moseloven og Det nye testamentets etiske og moralske instruksjoner gi en indikasjon på hva som er relevant for dagens diskusjoner om disse spørsmålene.

1 Kor. 6:9 -11; 1 Timoteus 1:10

Urkirken vedtok faktisk konsekvent Det Gamle Testamentets undervisning i spørsmål om seksuell moral, også det som omhandler homoseksuelle handlinger. I 1 Korinterbrev 6:9 og 1 Timoteus 1:10 finner vi for eksempel homoseksuelle inkludert i lister over personer som gjør ting som er uakseptabelt for Gud.

Ved å ta opp spørsmål knyttet til hvorfor visse seksuelle handlinger ble ansett for å være uakseptabelt, foreslår H. Darrell Lance at homoseksuelle handlinger blir sett på som en krenkelse av den den treenige Guds skaperordenen. I tillegg ble de ansett for å være spesielt onde fordi de ofte ble forbundet med avgudsdyrkelse.²⁸

Apg. 15: 28-29

Det apostoliske dekretet fra Apg. 15: 28-29, beskriver regler som hedningekonvertitter som kommer til tro må observere. Det er forskjellige renhetsforskrifter som må overholdes av hedningekristne for å ha fellesskap med den overveiende jødiske urkirken:

²⁷ Davidson, p. 147.

²⁸ H. Darrell Lance, 'The Bible and Homosexuality,' *American Baptist Quarterly*, 8/2, 1989, p. 145.

28 Den hellige ånd og vi har besluttet ikke å legge noen annen byrde på dere enn disse helt nødvendige tingene, 29 at dere holder dere borte fra kjøtt som er ofret til avgudene, fra blod, fra kjøtt av kvalte dyr og fra hor (porneia).»

Det er sannsynlig at disse bestemmelsene er basert på renhetsbestemmelsene i 3. Mos. 17:1-18:30 - som ikke bare gjaldt Israelitter, men også for "*De fremmede som bor blant dem*" (3. Mos. 17: 8-16, 18:26). Derfor kan paraplybegrepet *porneia* inkludere alle seksuelle overtredelser beskrevet i 3. Mosebok 18:6-30, som inkluderer homoseksuelt samleie.

Hovedfokuset til Apostlenes gjerninger 15 er spørsmålet om hedningekonvertitter må omskjæres. Seksuell moral er ikke det viktigste punktet. Dermed beskrives ikke det nøyaktige omfanget av den forbudte *porneia* i fortellingen.

Romerne 1: 18-32

Den viktigste og mest relevante teksten for kristen etikk om homoseksualitet forblir Romerne 1:18-32 fordi dette er det eneste avsnittet i Det Nye Testamente som forklarer fordømmelsen av homoseksuell oppførsel i en konkret teologisk sammenheng. (Dette er for øvrig det eneste avsnittet i Bibelen som refererer til lesbiske seksuelle relasjoner.)

Som en demonstrasjon av sin rettferdighet har Gud "fremsatt" Jesus Kristus nettopp for å bevise at han selv, (dvs. Gud), er rettferdig." (Romerne 3:25-26) Evangeliet er blant annet en rettferdiggjørelse av Gud, men for Paulus er evangeliet også en kraft, "*Guds kraft til frelse*" (1:16) som strekker seg nådig ut for å utfri menneskeheten fra trelldom til synd og død. Videre beskriver Paulus Guds fordømmelse av den falne menneskehetens urettferdighet: "*Guds vrede åpenbares fra himmelen over all ugudelighet og urett hos mennesker som holder sannheten nede i urett.*" (Rom. 1:18)

De spesifikke synder som er katalogisert i vers 24-31 tjener to grunnleggende formål i Paulus' argumentasjon. (Legg merke til at syndene som er oppført i vers 29-31, ikke har noe med seksuell atferd å gjøre.) For det første er disse forskjellige formene for "*nedverdiggende sinn*" og "*ting som ikke skulle gjøres*" sett på som manifestasjoner, ikke provokasjoner av Guds vrede. Paulus advarer ikke sine lesere om at de vil pådra seg Guds vrede hvis de gjør det han lister opp her. Snarere illustrerer han at menneskelig lovløshet er et bevis på at Guds vrede og dom allerede er i virksomhet i verden. For det andre tjener opphopingen av synd og fordervelse til å demonstrere Paulus' syn på menneskeheten som dypt medskyldig i ugudelighet og urett. Paulus' skildring av homoseksuell oppførsel er av en sekundær betydning, og har en illustrerende funksjon i forhold til hovedargumentet; Illustrasjonen er imidlertid en som både Paulus og hans lesere ville ha sett på som spesielt sterkt.

Noen teologer har foreslått at Paulus her heller beskriver «*pederasti*» fremfor trofaste likeverdige homoseksuelle parhold. *Pederasti* var en praksis i antikken (og i dag) hvor det var homoseksuelle samleier mellom eldre menn og yngre gutter. Ifølge dem har denne typen seksuelle overgrep ingen likhet med forhold mellom samtykkende homofile voksne i et trofast parforhold, og er derfor irrelevant for diskusjonen. Til dette skriver Baptist teologen Stanley J. Grenz at:

Selv om det er sannsynlig at Paulus mente å inkludere pederasti, ser det ut til å begrense fokuset til denne formen for oppførsel alene ville være i strid med hele innholdet i hans resonnement. Apostelen snakker om oppførselen han tenker på i generelle termer. Det handler om «menn med menn» (v.27), ikke «menn med gutter». som tilfellet ville vært hvis pederasti

alene var i sikte.... At Paulus ikke bare er opptatt av pederasti, er også tydelig i hans inkludering av en referanse til «kvinner» som «byttet ut naturlige relasjoner med unaturlige.» (v.26).²⁹

Det som svekker dette argumentet er at Paulus også beskriver lesbiske seksuelle handlinger i denne sammenhengen, og det er i virkelighet ingen ting i teksten tyder på at det handler om pederasti.

Opprør mot denne Skaperen, "som kan bli forstått og sett i de tingene han har skapt" er gjort håndgripelig i forakten for og brudd på seksuelle forskjeller som er grunnleggende for Guds skaperplan. Henvisningen til Gud som Skaper ville sikkert vekke for Paulus så vel som for hans lesere umiddelbare assosiasjoner til skapelsesberetningen i 1 Mosebok 1-3, som forteller at "Gud skapte menneskeheten i sitt eget bilde, mann og kvinne, skapte han dem", og befalet dem «å vær fruktbare og bli mange.» 1. Mosebok 2:18-24 beskriver kvinner og menn som skapt for hverandre og sammenfatter dette med: "Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett kjød." Her får komplementariteten til mann og kvinne en teologisk forankring i Guds hensikt med skapelsen. Som en skarp kontrast, i Romerne 1, skildrer Paulus homoseksuell oppførsel som en dramatisk illustrasjon på menneskets opprør mot sin Skaper. Når mennesker engasjerer seg i homoseksuell aktivitet, vedtar de et ytre og synlig tegn på en indre og åndelig virkelighet: avvisningen av Skaperens design. Således er Paulus' valg av homoseksualitet som en illustrasjon på menneskelig opprør ikke bare tilfeldig: det tjener hans retoriske formål ved å gi et levende bilde på menneskehetens avvisning av Skaperens herredømme.

Paulus drar en direkte parallell mellom avvisning av Gud og avvisning av de skapte seksuelle roller. I grunnteksten på gresk kan man se at det er flere eksempler på at Guds herlighet er utvekslet med tilbedelse av avguder. Dette forekommer først i 1:23 hvor Paulus anklager opprørske mennesker for å ha "utvekslet [ellaxan] den udødelige Guds herlighet for bilder som ligner dødelige mennesker, eller fugler eller firefotede dyr eller reptiler." Anklagen gjentas i 1:25, hvor den for første gang er knyttet direkte til seksuell urenhet: «For de har utbyttet [ellaxan] Guds sannhet med løgn og æret og dyrket det skapte istedenfor Skaperen. 26 Derfor overgav Gud dem til vanærende lidenskaper.» Frem til dette punktet kan Paulus' fordømmelse gjelde like godt for alle seksuallovbrudd, heteroseksuelle så vel som homoseksuelle.

I 1:26-27 introduserer han imidlertid en videre utvikling i sin beretning om menneskehetens opprørske bytte: «Derfor overgav Gud dem til vanærende lidenskaper. Deres kvinner utvekslet [metellaxan] naturlige relasjoner for det unaturlige, og mennene ga også opp naturlige relasjoner med kvinner og brente i begjær etter hverandre. Menn drev utukt med menn, og de måtte selv ta straffen for at de var kommet slik på avveier.» Den bevisste repetisjonen av verbet [metellaxan] skaper en kraftig retorisk forbindelse mellom opprøret mot Gud og de "skamløse handlinger" (1:27) som selv er både bevis på og konsekvenser av dette opprøret.

Ved å beskrive hva det er som forvillede mennesker har utvekslet, introduserer Paulus for første gang begrepet "natur" (*physis*) i argumentet (1:26): de har «utvekslet» (oversatt bokstavelig) "den naturlige bruken for det som er i strid med naturen" (*ti physiken chresin eis ti para physin*). Hva mente Paulus med "naturen" og hvor kommer denne ideen fra?

Det er mange tilfeller, i arbeidet til gresk-romerske moralfilosofene og i andre litterære tekster, av oppstillinger av opposisjonen mellom "naturlig" og "unaturlig" oppførsel. Spesielt er kontrasten mellom "naturlig" og "unaturlig" svært ofte brukt (i fravær av praktiske greske ord for

²⁹ Grenz, *Welcoming but Not Affirming: An Evangelical Response to Homosexuality*, pp. 48–49.

heteroseksuelle og homoseksuelle) som en måte å skille mellom heteroseksuell og homoseksuell oppførsel.

Paulus antar åpenbart at hans lesere vil dele sin negative oppfattelse av det «unaturlige». Faktisk krever hele logikken i hans argument en slik antagelse. Selv om han ikke gir noen eksplisitt refleksjon over begrepet "natur", ser det ut til at Paulus i dette avsnittet identifiserer "naturen" med den opprettede orden. Forståelsen av "naturen" hviler ikke på empirisk observasjon av hva som faktisk eksisterer; I stedet appellerer den til en oppfatning av det som burde være, om verden slik den er skapt av Gud og åpenbart gjennom Skriften. De som hengir seg til homoseksuell praksis (*parphysin*) trosser skaperen og demonstrerer sin egen fremmedgjøring fra ham.

Her har noen teologer fremmet en påstand om at Paulus fordømmer bare homoseksuelle handlinger begått promiskuøst av heteroseksuelle personer - fordi de "*utvekslet naturlig samleie for unaturlig.*" Richard B. Hays svarer dette med å skrive:

Paulus' negative dom, som noen argumenterer for, gjelder ikke for personer som er "naturlig" av homoseksuell orientering. Denne tolkningen er imidlertid uholdbar. Utkvellingen handler ikke om individuelle livsbeslutninger. Snarere er det Paulus' karakterisering av den falne tilstanden til den hedenske verden. I alle fall hadde verken Paulus eller noen andre i antikken et begrep om "seksuell orientering". Å introdusere dette konseptet i passasjen ved å antyde at Paulus misliker bare de som handler i strid med deres individuelle seksuelle orienteringer, er å falle inn i en anakronisme. Faktum er at Paulus behandler all homoseksuell aktivitet som prima facie bevis på menneskehetens tragiske forvirring og fremmedgjøring fra Gud Skaperen.³⁰

Målet med Romerne 1 er ikke en advarsel om Guds dom mot dem som er skyldige i bestemte synder. Paulus presenterer en *diagnose* av den falne menneskelige tilstanden: Han legger til det faktum at utbredt homoseksuell oppførsel er bevis på at mennesker er i opprør mot sin Skaper. Den grunnleggende menneskelige synden er at de nekter å ære og takke Gud (1:21). Følgelig kommer Guds vrede til uttrykk i å overgi mennesker til sin egen selvdestruktive kurs. Homoseksuell aktivitet er da ikke *en provokasjon* av "Guds vrede"; snarere er det *en konsekvens* av Guds beslutning om å overgi opprørske skapninger, til å følge sin egen nytteløse tenkning og ønsker. Den urettferdige oppførselen, kategorisert i Romerne 1:26 -31, er en liste over *symptomer*: menneskehetens underliggende sykdom, både jøde og grekere, er at de har vendt seg bort fra Gud og har falt under syndens makt. (jf. Romerne 3:9)

Sammenfatning

Når denne konteksten holdes tydelig frem, følger flere viktige observasjoner. Når Paulus skriver: "De utvekslet sannheten om Gud for en løgn," gir han en redegjørelse for menneskehetens universelle fall. Han velger spesielt homoseksuelt samleie fordi han anser det som å gi et spesielt grafisk bilde av hvordan den falne menneskelige tilstand forvrenger Guds skapte orden. Homoseksuelle handlinger er imidlertid ikke *spesielt* forkastelige synder; De er ikke verre enn noen av de andre manifestasjonene av menneskelig urettferdighet som er oppført i passasjen ellers (v. 29-31). Og det som kanskje overrasker, er at homoseksuell aktivitet vil ikke *pådra* seg Guds straff: Det er sin egen straff. Det overraskende trekk ved det Paulus skriver om homofili i Rom 1, er at han evner å demonstrere menneskehetens universelle behov for Guds nåde - som åpenbares i Kristi evangelium. Den moralske indignasjonen hos jødene mot hedningenes syndige oppførsel er fullstendig undergravd av Paulus'

³⁰ Richard B. Hays, *The Moral Vision of the New Testament: A Contemporary Introduction to New Testament Ethics* (New York, 1996), pp. 388–89.

sammenligning med jødernes egen umoral og syndige oppførsel. (Rom. 2:1-3). Menneskehetens synd og avvisning av Gud er gjenstand for Guds dom, samtidig som alle mennesker er gjenstand for Guds dype selvoppofrende kjærlighet åpenbart i Kristus. Dette har store implikasjoner for hvordan kristne fellesskapet bør respondere på personer som identifiserer seg som homofile. De må ikke møtes med fordømmelse, men med betingelsesløs kjærlighet og omsorg.

Syntese: Homoseksualitet i Bibelen

Det er kun få skriftsteder som omtaler homoerotisk aktivitet, og alle skriftsteder som nevner det uttrykker sterk uforbeholden misbilligelse. McQuilkin og Copan skriver:

«Hele Skriftens tyngde er rettet mot foreningen av én mann og én kvinne som Guds eneste måte å oppfylle disse hensiktene på, og at en "en-kjøds forening ellers ikke er mulig. Det er riktignok bare noen få avsnitt som omhandler direkte homoseksuell oppførsel, men den gjennomgående lære i Skriften er å fordømme alle seksuelle forhold utenfor det heterofile ekteskapsbåndet.»³¹

På dette spørsmålet er det ikke noe problem å finne en syntese med nytestamentlig etikk. Det bibelske vitnesbyrd mot homoseksuell praksis er unisont.

Vi lever vi i en tid hvor seksuell tilfredsstillelse anses å være en av de viktigste kildene til menneskelig trivsel. Den bibelske fordømmelsen av homoseksuell praksis virker hard fordi den ser ut til å fordømme mennesker som identifiserer seg som homofile til et liv i kjærlighetsløs ensomhet. Menneskets behov for intimitet og hengivenhet kan synes å forbli udekket når det eneste alternativet er et liv i avholdenhet. Imidlertid er det mange kristne personer i dag som forblir ugifte og som må takle udekkede behov og fristelser. Bibelske standarder for seksualmoral er fullstendig annerledes enn verdslige standarder. Dette gjelder også for de som er gift. Kristne er kalt til å utøve selvkontroll fordi det er mange situasjoner som presenterer mennesker for fristelser i vår hyperseksualiserte kultur. Kristne ville aldri oppmuntre heteroseksuelle personer til å dekke sine seksuelle behov ved relasjoner utenfor ekteskapet på grunn av sympati for deres udekkede behov, og det kan heller ikke være et grunnlag for aksept av homoseksuelt samliv.

Et liv i avholdenhet virker som en umulig bestrebelse og noe som er i strid med verdslige standarder for suksess og vellykkethet. Imidlertid presenterer Bibelen seksuell avholdenhet som en åndelig gave for noen, som gir en større mulighet for uhindret tjeneste for Gud. Richard B. Hays skriver:

Bibelen motsetter seg vår kulturelle besettelse med seksuell tilfredsstillelse. Skriften (sammen med mange påfølgende generasjoner av trofaste kristne) bærer vitnesbyrd om at et liv fylt med frihet, glede og tjeneste er mulig uten seksuelle forhold. Uansett hvor merkelig det kan virke for dagens kulturelle normer, er det noen nytestamentlige skriftsteder som beskriver og berømmer et liv i avholdenhet som en måte å leve i trofasthet (Matt 19:10-12; 1 Kor 7). I verdensbildet som kommer til syne i Skriften, fremstår sex som et spørsmål av sekundær betydning. Kraften i seksuelle lyster må både anerkjennes og pålegges begrensninger, enten gjennom ekteskap eller gjennom disiplinert avholdenhet, men i Bibelen er seksualitet aldri et grunnlag for å definere en persons identitet eller som et middel for å finne mening og oppfyllelse i livet.³²

³¹ Robert McQuilkin and Paul Copan, *An Introduction to Biblical Ethics: Walking in the Way of Wisdom*, 3rd edn (Denvers Grove Ill., 2014), p. 295.

³² Hays, pp. 390–91.

Korset markerer slutten på det gamle liv under syndens makt (Rom 6:1-4). Det er gjennom Kristi forvandlende kraft at Kristne er i stand til å leve i trofasthet til Paulus' formaning fra Rom. 8:3-4:

Ikke la synd utøve herredømme i ditt jordiske legeme for å få deg til å adlyde deres lidenskaper. Ikke lenger presentere deres medlemmer for synd som redskaper for rettferdighet, men presentere dere for Gud som de som har blitt bragt fra død til liv. Og presenter dine medlemmer for Gud som rettferdighetens redskaper. For synd vil ikke ha noen herredømme over deg siden du ikke er under loven, men under nåde. (Rom.8 :3-4)

Paulus' beskrivelse av homoseksuelt samliv plasserer den innenfor syndens og dødens rike, hvor korset er Guds endelige svar. Alt dette er å understreke at dommen i Romerbrevet 1, mot homoseksuell praksis, aldri skal leses adskilt fra resten av brevet, med sitt budskap om nåde og håp gjennom Kristi kors og nåde. Samtidig byr livet på mange utfordringer som venter på den endelige forløsning ved endetiden. Som Kristne lever vi i en tid med spenning mellom "allerede" og "ikke ennå". Paulus skriver: "Og ikke bare det, men også vi som har fått Ånden, den første frukt av den kommende høst, vi sukker med oss selv og lengter etter den dag da vårt legeme blir fridd ut, og vi blir Guds barn helt og fullt.» (Rom.8:23). Dette betyr blant annet at kristne som er fri fra syndens makt gjennom Kristi død, må fortsette å kjempe for å leve trofast i nåtiden. Hays skriver:

"Forløsningen av vårt legeme" forblir et fremtidig håp; Den endelige forvandlingen av vår falne fysiske tilstand skjer først ved oppstandelsen. Åndens forvandlende kraft er virkelig til stede i vår midte; men samtidig, er den "ennå ikke" et ufravikelig faktum. Vi lever med fristelsens realitet, og realiteten av den harde kampen for å leve trofast. Følgelig, i denne tiden mellom tidene, kan noen finne disiplinert avholdenhet det eneste bæredyktige alternativet til dysfunksjonell seksualitet. « For i håpet er vi frelst. Et håp som en alt ser oppfylt, er ikke noe håp. Hvordan kan noen håpe på det han ser? Men hvis vi håper på noe vi ikke ser, da venter vi med utholdenhet (Rom.8:24-25).»

Praktiske Konsekvenser

Hvilke beslutninger bør kirken ta angående de praktiske spørsmålene rundt dens respons på homofili?

Oppsummeringen av arbeidet med spørsmål knyttet til homofili utgitt av Det Norske Baptistsamfunn fra 1995 uttalte at «Bibelens utsagn om homoseksualitet er entydig negative.» og, «Homoseksuell praksis er i strid med de bibelske utsagn og skapelses-teologiske implikasjoner på området. Hverken bibelske eller psykologisk/sosiologisk ligger det ferdig klare, realistiske etiske modeller som det opplagte mål for homofile.»³³

Arbeidet gjort av det etisk-teologiske fagrådet samstemmer med disse konklusjonene. Når det er sagt, må menigheter ta bevisste grep for å fremme nestekjærlighet, likeverd, respekt og inkludering for alle mennesker med åpenhet om utfordringene knyttet til samlivsspørsmål. Selv om søkelyset er på samlivsetikk og homofili, er det mange like alvorlige og utfordrende etiske problemstillinger knyttet til samliv som vi møter i kirken i dag. Men nestekjærlighet og medfølelse gir ikke et grunnlag for aksept for homofilt samliv, selv om et forpliktet forhold mellom mennesker av samme kjønn kan ligne det man tilstreber i heterofile ekteskap. Bibelen beskriver bare to mulige måter for mennesker å leve i overenstemmelse med hans vilje når det gjelder seksuelt samliv: heteroseksuelt ekteskap og

³³ Homofili: Bibelsk Bakgrunn, Etiske Aspekter. Et Debattheft Til Bruk i Studiegrupper Utgitt Av Det Norske Baptistsamfunn, p. 51.

seksuell avholdenhet. Dette gjelder både heterofile og de som identifiserer seg som personer med andre former for seksuell legning.

Praktiserende homofile og lederskapskriterier

Når menigheter innenfor DNB skal ta stilling til om *personer med homofil orientering ordineres eller skal ha andre former for lederroller*, må det skilles mellom de som er homofile av legning uten å handle ut fra sin seksuelle orientering, og de som er praktiserende homofile. Den bibelske moralske standarden for ekteskap er et eksklusivt, livslangt, heteroseksuelt forhold mellom en mann og en kvinne.³⁴ Alle personer som søker å bli ordinert til prester eller pastorer eller å tjene som eldste eller menighetsrådsledere forventes å avstå fra enhver form for seksuelle relasjoner utenfor det heteroseksuelle ekteskapet. Hvis en person anser seg selv for å være homofil av legning uten å handle på deres legning, bør det ikke være noen hindring for at de kan tjene i alle tjenesteområder i menighetene.³⁵ Ordinasjon av mennesker av homofil legning vil også være betinget av andre aspekter av kandidatens egnethet til tjeneste. Denne typen vurdering bør også være en faktor når man vurderer heterofile kandidater, fordi det forventes at de også opprettholder den samme moralske standard. Når DNB tar for seg kvalifikasjoner for ledere i lokale menigheter, er det også viktig å ta hensyn til at baptisttradisjonen i Norge er bygd på et egalitært syn på menighetsmedlemmer og en flat kirkestruktur. Mens det er spesifikke krav til de som søker å bli ordinert som pastorer, legger baptister også vekt på det universelle prestedømme til alle troende. Dette betyr at det ikke kan være radikale forskjeller i moralske standarder mellom de som fungerer som pastorer og de med andre typer lederroller. Dette er grunnen til at det er vanskelig å akseptere at bare ordinerte pastorer må rette seg etter denne moralske standarden. I prosessen som har foregått i arbeidet i BID-utvalget og i «Tenketanken» har det vært diskusjoner rundt de ulike ledernivåene i baptistmenigheter, og i hvilken grad det bør være moralske kriterier for ledere i lokale menigheter. Noen har gitt uttrykk for at de synes det er vanskelig å stille moralske krav til de som har lederroller i menighetene bortsett for de som er ordinert til pastorer, men det kan være problematisk i lys av baptistenes særpregede kirkesyn. Samtidig har en del baptistmenigheter ingen ansatte pastorer, men har menighetsrådsledere som fungerer i pastoral tjeneste. Dvs. at de ofte har ansvar for forkynnelse samtidig som de også representerer menighetene i lokalsamfunn når trossamfunn samarbeider med hverandre. Pastorer i baptistmenigheter har vanligvis gjennomgått en godkjenningsprosess når de blir kalt til tjeneste i lokale menigheter, og deres pastorale godkjenning er gyldig i alle baptistmenigheter.

Noen menigheter har argumentert på grunnlag av to andre grunnleggende baptistiske prinsipper for aksept av valg av praktiserende homofile til lederroller i deres menigheter. Det ene prinsippet er den lokale menighetens selvstendighet i DNBs kongregasjonalistiske struktur, og den andre er prinsippet om samvittighetsfrihet.

Menighetens selvstendighet og med-avhengighet

I en erkjennelse av at både enkelttroende og menigheter kan komme til ulike konklusjoner i disse sakene på grunnlag av ulike tolkninger av skriften, har noen menigheter i Det Norske Baptistsamfunn fremhevet sin frihet til å ta selvstendige avgjørelser i disse sakene på grunn av menighetens selvstendighet. Selv om dette er tilfellet for de fleste saker, er spørsmålet om hvorvidt praktiserende homofile bør tjene i lederroller i menighetene i baptistsamfunnet et meget sentralt teologisk spørsmål, og har potensiale for splittelse i vårt fellesskap av menigheter. Prinsippet om den lokale menighetens selvstendighet er nært knyttet til andre viktige sentrale baptistiske prinsipper. Den ene er læren om "det allmenne prestedømme", og det andre er læren om "sjelelig kompetanse" (så-kalt

³⁴ McQuilkin and Copan, p. 295.

³⁵ McQuilkin and Copan, pp. 300–301.

soul competency).³⁶ Begge disse prinsipper understreker både den gudgitte individuelle evnen til å respondere i tro på Kristi evangelium og de enkelte medlemmers ansvar for å tilbe og gjør tjeneste i et menighetsfellesskap. Det vektlegger også medlemmenes individuelle ansvar for å lese og tolke skriften. Imidlertid bærer de begge med seg risikoen for en for sterk vektlegging på individuell selvstendighet. I sin opprinnelige form var disse baptistiske prinsipper praktisert i en balanse mellom individet og fellesskapet, og med en anerkjennelse av utrustningen til pastorer og lærere i menigheten. Dette gjaldt ikke alene enkelttroende i forhold til lokale menigheter, men også lokale menigheter i forhold til det større fellesskap av menigheter innenfor baptistiske unioner, konvensjoner og assosiasjoner. Både sjelelig kompetanse og det allmenne prestedømme ble praktisert med en anerkjennelse av frihet i Kristus, men også ansvarlighet overfor hverandre under Guds Ord.

Her ser man at det legges vekt på en balansert forståelse av disse begrepene hvor frihet er koblet sammen med ansvarlighet. Samtidig er Guds ords forrang svært viktig når de troende skal utøve felles dømmekraft i åndelige spørsmål. Mens baptister vektlegger selvstendigheten til den lokale menigheten, er de fortsatt bundet av deres frivillige og forpliktende forhold til andre menigheter innenfor baptistsamfunnet. Baptistisk ekklesiologi er bygget på en balanse mellom selvstendighet og med-avhengighet til de andre menighetene i kirkesamfunnet. Kirkenes med-avhengighet kommer til uttrykk ikke alene i deres samarbeid i tjenesten, men også i tilslutning til kjerneområder for lære og praksis.³⁷ Historisk kom dette til uttrykk i bekjennelsesskrifter til baptister, som ble formulert som uttrykk for bestemte gruppers kristendomssyn som ikke kunne gjøres bindende for andre kristne eller senere generasjoner. Til tross for at bekjennelsesskrifter ikke kunne gjøres bindende, var de viktige uttrykk for fellesskapets tilslutning til lære og praksis. Peder A. Eidberg skriver:

Synet på Bibelens suverenitet når det gjelder lærespørsmål har likevel ikke forhindret at baptistmenigheter og baptistsamfunn både selv har formulert trosbekjennelser og gitt tilslutning til trosbekjennelser utformet av andre baptister, og dermed antatt slike bekjennelser som et adekvat uttrykk for eget standpunkt.³⁸

Vår tradisjon understreker også at vi søker Den Hellige Ånds veiledning og ledelse i fellesskap med hverandre i tillit til at han åpenbarer sin vilje i fellesskapet. Dette er et bærende prinsipp i det lokale menighetslivet – men gjelder også i det større fellesskapet i vårt kirkesamfunn. Våre beslutninger blir befestet i beslutningsprosessene på menighetsmøter og landsmøter – nettopp fordi vi hevder å tro at den treenige Gud er til stede i vår midte gjennom sin Ånd. En flertallsavstemming har da tradisjonelt blitt anerkjent som en indikasjon på hans ledelse i vår midte. Den britiske baptist-teologen og pastoren Robert C Walton skriver:

«Hva slags fellesskap ønsker vi å skape som baptister? Vår første og største vekt må være på det faktum at vi ikke er medlemmer av et menneskelig samfunn, men av en guddommelig skapelse, ledet av Den Hellige Ånd, som arbeider under Guds veiledning og korrigeret av hans dommer. Som John Smyth sa, "det er i kraft av pakten Gud inngår med oss" at våre menigheter står. Å gå inn i fellesskapet i en baptistmenighet innebærer en handling gjort på

³⁶ En fin definisjon av sjelelige kompetanse er at: «Enhver person er individuelt og personlig ansvarlig overfor Gud og er kompetent til å forholde seg til Gud uten mellommenn eller menneskelige institusjoner.»

³⁷ Et eksempel på dette er at Frederick L. Rymker utarbeidet en trosbekjennelse for den første Baptistmenighet i Norge i 1860 som var en bearbejdet utgave av trosbekjennelsen for Stockholm Baptistmenighet fra 1856 med tilføyselsen av to artikler fra den amerikanske *New Hampshire Confession* fra 1833. Se Peder A. Eidberg, *Det folk som kalles baptister : en undersøkelse av Det Norske Baptistsamfunns bakgrunn, tilblivelse, historie og egenart frem til jubiléet i 1902 : det Norske Baptisternes historie 1*. (Stabekk: Norsk Litteraturselskap, 2003), pp. 84–91.

³⁸ Eidberg, p. 84.

grunnlag av en personlig avgjørelse, personlig tro og overgivelse, men en kirke er kalt til å eksistere og dens liv opprettholdes ikke av en beslutning fra mennesker, men av Guds vilje. En Baptistmenighet er for det første et fritt fellesskap, men bare og alltid fordi det er fullkommen frihet i Kristi tjeneste. Han er Legemets Hode og Kirkens Herre, og den eneste friheten vi burde kreve eller ønske oss, er frihet til å arbeide innenfor hans vilje.¹³⁹

Det er da ikke et spørsmål om individuelle valg, - og ikke et spørsmål om å sikre ens personlige rettigheter, men snarere et uttrykk for vår gjensidige forpliktelse til fellesskapet og Kristi etterfølgelse. Essensen av troendes dåp er det å inngå et paktsforhold til Gud og med ens menighet. Dette innebærer en gjensidig forpliktelse til å "vandre i Herrens veier", og gå sammen med andre på denne veien. Dette er en prosess med å dø til selvet, disippelskap og helliggjørelse. Det er ikke verdens vei, og kan ikke vandre uten Guds opprettholdende nåde og hverandres støtte. Dette gjelder på individnivå, men i like stor grad i vårt kirkesamfunn. Det er da viktig at vi når en felles enighet om disse spørsmålene i tillit til at Herren vil åpenbare sin vilje midt blant sitt folk for å styrke vårt felles ønske om å fremme Rikets sak i vår felles fremtid.

Fagrådets sammensetting og intensjon for arbeidet

I sammensetningen av det etisk-teologiske fagrådet (ETF) har hovedstyret ønsket å samle et fagråd som er representativt for variasjonen i perspektiver innenfor DNB og mangfoldet blant medlemmene. Dette gjelder bl.a. teologi, etnisitet, menighetserfaring, yrkeserfaring og kunnskap om vårt kirkesamfunn. Utvalget har dessverre støtt på flere utfordringer med arbeidet, bl.a. fordi to av de fem medlemmene ble hindret i sin deltakelse på grunn av både sykdom og uventede arbeidsforpliktelser.

Fagrådet er kjent med, og har gjort seg kjent med, ulike syn på bibelske perspektiver på menneskelig seksualitet og relasjoner som i dag råder i ulike miljøer og kirkesamfunn, og debatten i tilknytning til dette. Heller ikke fagrådets medlemmer har et enhetlig syn på hva som er det bibelske perspektivet på menneskelig seksualitet og relasjoner. For fagrådet har det derfor vært viktig og nødvendig med grundige samtaler for å belyse og avklare bredden og variasjonene i synspunkter og standpunkter. Åpenhet, fortrolighet og tillit har vært viktige elementer i fagrådets arbeid.

Ved at medlemmene i fagrådet har ulikt ståsted og bibelsk forankring til tematikken, ville det derfor vært nærliggende å argumentere og konkludere i et flertall og mindretall der hvor det er divergerende synspunkter. Fagrådet har imidlertid utfordret seg selv med en målsetting om å kunne presentere en omforent anbefaling til hovedstyret. Dette krever stor grad av respekt for hverandres synspunkter. Det krever vilje til å gi plass for ulike tolkninger. Det krever tro på at Guds rike har best vekstvilkår når vi som kristne evner å leve sammen i et fellesskap preget av mangfold.

²¹ *Må de alle være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg.*

Det er vårt håp at utvalgets arbeid vil vise seg å være et positivt bidrag til diskusjonene innenfor DNB som er knyttet til disse spørsmålene. Samfunnets skiftende ansikt har gjort at kirken har blitt konfrontert med et økende antall spørsmål som må behandles med både ydmykhet og teologisk og etisk innsikt. Dette arbeidet er vårt forsøk på å nærme oss disse problemene med en erkjennelse av

³⁹ *Baptist Roots: A Reader in the Theology of a Christian People*, ed. by Curtis W Freeman, James W. McClendon, and C. Rosalie Velloso Ewell, (Judson Press, 1999), pp. 332–33.

våre menneskelige begrensninger og det faktum at «Nå ser vi i et speil, i en gåte, da skal vi se ansikt til ansikt.» (1. Kor. 13:12)

Uenighet I Samlivsspørsmål

Uenighet i samlivsspørsmål generelt og spørsmålet om homofilt samliv spesielt, skal ikke bagatelliseres eller tildekket. Disse spørsmålene dreier seg om tanken om at mennesket er skapt i Guds bilde, og at menneskeverdet, Jesu person og forkynnelse, kallet til etterfølgelse og nestekjærlighetsbudet er sentrale motiver.

Homofilspørsmålet viser seg å innebære belastninger på fellesskapet av kristne og menigheter. Det dreier seg om viktige spørsmål for menneskers liv og for kirkens lære og forkynnelse. Ikke bare angår det et viktig etisk område som seksuelt samliv, det dreier seg også om hvilke konsekvenser en trekker av bredere teologiske perspektiver som skapelsesforståelse, menneskesyn, og Jesu person og gjerning, for menneskers handling og praksis i dag.

For oss alle, enkeltpersoner og menigheter, er det et ansvar å tenke gjennom hvordan vi kan og bør håndtere en dyptgående uenighet i et lærespørsmål – i respekt for dem som har et annet syn enn en selv, og i respekt for de mennesker som mest direkte berøres av det aktuelle spørsmålet.

Grunnen til at teologiske forskjeller knyttet til menneskelig seksualitet kan skape dyp konflikt, er at de rører ved dype overbevisninger knyttet til den kristne tro. Våre grunnleggende overbevisninger som mennesker er bestemmende for våre følelser av tilhørighet og identitet. Man kan betegne dem som en slags «tro» som påvirker våre tanker, målsettinger, handlinger, og følelser. En overbevisning er ikke en holdning som kan endres lett. Tvert imot, - man kan ikke endre sine grunnleggende overbevisninger uten at man blir til en annen person eller fellesskap enn det man var.⁴⁰ På grunn av dette kan man hevde at grunnleggende overbevisninger er den troen som gjør en person til den de er, og holdes med svært alvor av de som har dem. Baptist-teolog James Wm. McClendon jr. mener også at overbevisninger kommer til uttrykk i praksisene til enkeltpersoner eller grupper. Med andre ord, man kan se deres grunnleggende overbevisninger gjennom hva de gjør eller praktiserer konsekvent. En persons integritet kommer til uttrykk i den grad deres overbevisninger kommer til konsekvent uttrykk i deres liv.⁴¹ Vi kan ikke forvente at andre skal gi opp sine overbevisninger lett, for hvis vi ønsker å ta et menneske på alvor, må vi ta deres overbevisninger på alvor.

Vi erkjenner at det er store forskjeller i overbevisninger og praksis når det gjelder homofilt samliv i Det Norske Baptistsamfunn. Hvordan kan vi finne en felles retning i tjeneste som baptister når det tilsynelatende er uforenelige forskjeller i overbevisninger og praksis knyttet til disse spørsmål i samme kirkesamfunn? Selv om vi kanskje ikke kan endre overbevisningene til de mennesker eller menighetene vi er uenige med, må vi komme til enighet om en felles tilnærming til praksis knyttet til disse spørsmålene blant menighetene i DNB. På denne måten kan vi bevare en erkjennelse av forskjellene som faktisk eksisterer mellom oss, samtidig som vi streber etter å bevare enheten mellom menighetene gjennom å bli enig om felles praksis. Det ligger et stort ansvar på alle enkeltpersoner og menigheter i baptistsamfunnet for hvordan uenigheten håndteres.

⁴⁰ James W. McClendon and James M. Smith, *Convictions: Defusing Religious Relativism* (Eugene OR: Wipf & Stock, 2002), pp. 5–7. McClendon er kjent for hans arbeide med “Convictional theology» i tillegg til hans arbeid med narrativ teologi. Han er anerkjent som svært viktig Baptistteolog i IBTS i Amsterdam. Han er mest kjent for hans tre-bind systematiske teologi.

⁴¹ McClendon and Smith, pp. 5–7.

Veien inn i fremtiden som mangfoldig og enhetlig kirkesamfunn

Verden er et mangfoldig sted, ikke minst våre forskjellige meninger om livet selv. Dette mangfoldet kan være en fantastisk ting, men det kan også føre til betydelige uenigheter.

Vi mennesker er stammefolk. Vi har til alle tider delt oss inn i grupper basert på ulike egenskaper. Mennesket ønsker tilhørighet og tilknytning, og det er grunnen til at vi elsker klubber, lag, foreninger og familie. Denne innebygde søken etter sin egen gruppe, et sted der andre er som meg, fører ofte til et positivt engasjement og opprettelse av fellesskap. Men denne søken har den også sin mørke side. Stammeinstinktet er ikke bare et instinkt for å tilhøre. Det er også et instinkt å ekskludere, de som ikke ser ut som, tenker, mener eller er som meg.

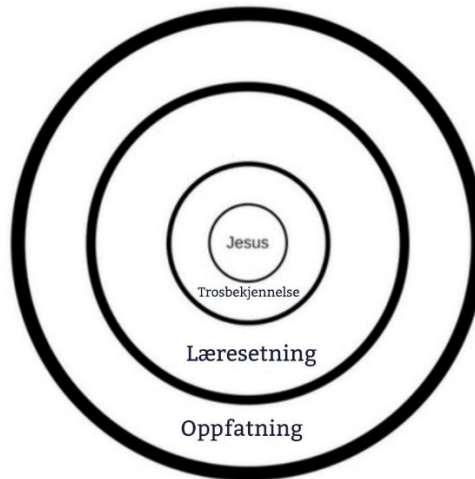
Det å følge etter Jesus utsletter ikke denne innebygde søken etter sin tilhørighet, sin stamme. Men den skulle forvandle den – gjenskape den til noe godt og nyttig i tjeneste for Gud og sin neste. På sitt beste kan stammeinstinktet vårt bidra til å motivere oss til å elske våre naboer, til å gro dype røtter og tjene samfunnet vi er en del av i kjærlighet. Å følge Jesus betyr å utvide vår naturlige forståelse av hva vår stamme er, som Paulus skriver i Efeserbrevet 2, *«Husk at dere den gang var uten Kristus, utestengt fra borgerretten i Israel, uten del i paktene og løftet, ja, uten håp og uten Gud i verden. Men nå, i Kristus Jesus, er dere som var langt borte, kommet nær på grunn av Kristi blod.»* Gud har i Jesus brakt forsoning til både fjern og nær, Han drepte vår fiendtlighet og skapte en ny menneskehet i seg selv.

Likevel er ikke vårt stammeinstinkt alltid på sitt beste, og fører bare godt med seg. Noen ganger så kan det i kristne sammenhenger være på sitt verste. I stedet for å se oss selv som én Kristi-kropp – varierende i teologi, kultur og gaver, men forent av vårt fokus på Jesus – så krenker vi dette instinktet og konsekvensen kan være at noen blir satt utenfor fellesskapet. Professor i teologi, Justin S. Holcomb, forfatter av boken *«Know the Heretics»* viser oss at menigheten vi møter i Det Nye Testamente holdt fast på noen grunnleggende overbevisninger om Gud, Den Hellige Ånd og Jesu Kristus, Hans person og frelsesverk og var mer fleksible i forhold til andre.

En modell for å tenke rundt dette er det vi kan kalle «teologiens konsentriske sirkler», at noe er sentrum og andre ting mer perifert. Tradisjonelt er den teologiske betegnelsen for det som ikke er essensielt for tro og frelse eller bindende for kristne "*adialora*". I kristendommen er "*adialora*" saker som ikke anses som avgjørende for tro og frelse, men som anses å være tillatt for kristne eller tillatt i kirken.

Å lære å skille mellom disse kategoriene er avgjørende for å kunne være konstruktivt uenige uten fiendtlighet, uten å la våre ulikheter komme i veien for å tjene en såret verden og dele de gode nyhetene om Jesus Kristus.

Teologiens konsentriske sirkler

Holcomb beskriver innholdet i de forskjellige konsentriske sirkler slik: I midten, i den minste og innerste sirkelen, er Jesus. Han er hjertet i vår tro – og dette er ikke bare vår tro på at han eksisterer og er Gud, men selve personen Jesus Kristus, Han som viser oss hvem Gud er. Jesus er kjernen og det uerstattelige i vår tro.

I neste sirkel, som er litt større. I denne sirkelen er det vi kan kalle trosbekjennelser eller dogmer, et svært begrenset sett av trosartikler om Gud og hva det vil si å være kristen. En god oppsummering av kristne dogmer kan være den apostoliske trosbekjennelse, som antas å være den eldste eksisterende utenom-bibelske troserklæringen. Trosbekjennelsen er ikke særlig detaljert, og fordi den utelater så mye, kan innholdet være universelt akseptert blant de aller fleste kristne.

Likevel betyr jo alt det som ikke sies her også noe, og det finner vi i sirkelen utenfor. Den inneholder det vi kan kalle læresetninger. Dette er alle de detaljer som omhandler forskjellige teologiske innfallsvinkler på ulike problemstillinger som dåp, nattverd, kirkeordning og mye mer, alt dette som gjør at vi i dag ikke bare har ett, men mange ulike kirkesamfunn.

Den siste og største sirkelen inneholder ulike meninger og oppfatninger, der trosforskjeller fredelig kan eksistere side om side innenfor samme kirkesamfunn eller til og med samme menighet. Dette kan være spørsmål som jordens alder eller hva skjer med de som ikke fikk høre evangeliet eller de siste tider, med mer.

Denne måten og tenke på og dele det hele opp på, denne konsentriske sirkelordningen, hjelper oss fordi den finner en mellomting mellom å insistere på at bare min forståelse av tro er ortodoks og å gjøre troen helt åpen for alles individuelle tolkning.

Den gir den balansen og fleksibiliteten vi finner i den første kristne menighet som var i å holde fast ved noen overbevisninger (engasjement for Jesus og bekreftelse av grunnleggende trosartikler) og å være fleksibel i forhold til andre (læresetninger og meninger) i betydningen av å ikke rope «kjetteri!» når andre kristne er uenige.

Ingenting av dette uttrykker at teologiske forskjeller ikke betyr noe, eller at alle alternativer for tro og praksis er like riktige. Det er ikke en undertrykkelse av sannheten for fredens skyld. Snarere er det en vei til å forstå, verdsette, og til og med lære av mangfoldet innen ortodoksi. Det er en sjekk på det negative aspektet ved vår gruppe, en påminnelse om at selv om mange av våre medkristne ikke ser

ut, tenker, mener eller tilber som vi gjør, er de likevel en del av vår stamme. Som Paulus skrev til efeserne, er de ikke *“lenger fremmede og utlendinger. Nei, dere er de helliges medborgere og Guds familie. Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, med Kristus Jesus selv som hjørnesteinen”*.

På denne bakgrunn må vi nærme oss spørsmål om samlivsetikk generelt og om homofilt samliv spesielt. Disse spørsmålet dreier seg om tanken om at mennesket er skapt i Guds bilde, og at menneskeverdet, Jesu person og forkynnelse, kallet til etterfølgelse og nestekjærlighetsbudet er sentrale motiver. Alle mennesker har et ukrenkelig verd. Vi vet fra kirkens lange historie og fra vår egen sammenhengs kortere historie at det har oppstått uenighet om ulike tema. Et kirkefelleskap kan trues uten at uenigheten nødvendigvis dreier seg om evangeliets kjerne.

Det hviler et stort ansvar på oss alle og våre menigheter for hvordan uenigheten håndteres. Uenigheten har vist seg å være belastende for samholdet. Fagrådets syn på disse spørsmålene er at de ikke er av den karakter at de kvalifiserer til de to indre sirkelene i vår modell. (teologiens konsentriske sirkler) Derfor må vi alle, enkeltpersoner og menigheter, tenke gjennom hvordan vi kan og bør håndtere en uenighet i et lærespørsmål – i respekt for dem som har et annet syn enn en selv, og i respekt for de mennesker som mest direkte er berørt av de aktuelle spørsmål. Når uenighet oppstår, er det avgjørende å opprettholde et hjerte preget av ydmykhet. Å erkjenne at du ikke vet alt og være villig til å høre den andre sidens perspektiv. Det å stå fast i troen er bra, men det er ikke bra å være så arrogant at man ikke kan se noe annet perspektiv enn sitt eget.

Disse spørsmål er av vital betydning for menigheter som representerer motstridende synspunkter innenfor DNB. Det å overlate dette spørsmål til den enkelte menighetens skjønn er uholdbart for mange. Som en konsekvens synes det å være i samsvar med baptistenes praksis å avgjøre disse spørsmålene kollektivt ved avstemning på landsmøte. De vedtak som fattes ved flertall bør ha bindende myndighet i forhold til menighetene innenfor DNB. Selv om det er vanskelig for noen, vil det respektere overbevisningene til flertallet av medlemsmenighetene og bevare enheten til DNB. Å nærme seg disse spørsmålene med ydmykhet og respekt for legitimiteten til andres overbevisninger og tro skaper en plattform for dialog, som bærer med seg potensialet for å skape større forståelse og konsensus. Det eliminerer også grunnlaget for fordømmelse av "den andre" som ikke deler våre egne overbevisninger.

En stadig pågående etisk refleksjon over disse tema kan bidra til at Jesu etterfølgere til enhver tid kan vandre og tjene trofast i verden som Guds folk. Denne prosessen bør også tjene til å bestemme hvilke bibelske prinsipper som er evige og anvendelige gjennom alle tider, og de som kan sees på som kulturelle uttrykk for identitet og praksis som i hovedsak ikke er bindende for kristne.

I løpet av det arbeidet fagrådet har utført, har vi søkt å finne ut hvilke saker som er vesentlige for tro innenfor menneskelig seksualitet og relasjoner, og deres betydning for fastsettelse av lederkriterier i Det Norske Baptistsamfunn. Vi erkjenner at den fulle innsikt i svarene på disse spørsmålene ikke vil bli fullt ut realisert før fullendelsen av vårt eskatologiske håp.

Fagrådets anbefaling

Fagrådet anbefaler at DNB fastholder sitt syn på ekteskapet som Guds gode ordning for samlivet mellom én mann og én kvinne.

Fagrådet anbefaler DNB å opprettholde synet på homofilt samliv som er gjeldende i majoriteten av kirker i det verdensvide baptistfelleskap og i kirker ellers rundt om i verden.

Fagrådets gjennomgang av de bibelske tekster som tar opp homofil praksis, viser at de gjør det entydig på en avisende måte. Fagrådet finner ikke at Bibelen fordømmer mennesker med homofil

legning. På bakgrunn av disse funn i det bibelske materiale bør ikke DNB godkjenne pastorer som lever i homofile forhold. Heller ikke de som velges til menighetens ledelse (menighetsråd) bør leve i likekjønnet samliv.

Fagrådet understreker viktigheten av å møte alle mennesker uansett seksuell legning med omsorg og varme.

Fagrådet understreker at vi som baptister i særlig grad bør ha respekt for at vi som troende kan ha ulik fortolkning av bibelske tekster og derved komme til andre konklusjoner og praksis. Fagrådet oppmuntrer oss alle til prøve å forstå, verdsette og til og med lære av mangfoldet av de ulike fortolkninger. Trosforskjeller kan på fredelig vis eksistere side om side innenfor samme kirkesamfunn eller til og med samme menighet. Når ulikheter og uenighet oppstår, er det avgjørende å opprettholde et hjerte preget av ydmykhet. Å erkjenne at du ikke vet alt og være villig til å aktivt lytte til den andre sidens perspektiv. Når det er sagt, er det allikevel ønskelig at menighetene i DNB har en felles praksis på dette området.

Fagrådet ser behov for videre dialog og samtale om samlivsteologi og samlivsetikk i våre menigheter. For å hjelpe dialogen om dette og også spørsmålet om likekjønnet samliv anbefaler fagrådet at det utarbeides et dialogskrift/studiehefte til bruk i våre menigheter og studiegrupper. Hftet må være skrevet med et tilgjengelig språk og være tilstrekkelig dyptgående slik at de ulike synene i samlivsspørsmålet lett kan sammenlignes.

Konklusjon

Det er vår bønn at arbeidet til det etisk-teologiske fagrådet vil bidra til beslutningene som skal tas om spørsmål knyttet til likekjønnede seksuelle relasjoner og homofiles roller som ledere i baptistmenigheter innenfor DNB. Arbeidet har vært særdeles krevende, særlig fordi vi er smertelig klar over utfordringene forbundet med disse spørsmål i møte med mennesker som identifiserer seg som homofile. Vi er klar over at etiske overveielser i forhold til disse spørsmål må preges av Guds nåde og kjærlighet til vår neste, samtidig som vi har tilstrebet oss på å presentere et troverdig og trofast arbeid med de bibelske tekstene som er grunnlaget for vår forståelse av Guds vilje i disse vanskelige spørsmål.

Linda Aadne, Atle Eidem, Per Øvergaard

27.03.2023

Bibliografi

Barth, Karl, *Church Dogmatics*, Church Dogmatics, 13 vols (Edinburgh: T&T Clark, 1956), 3/2

Bird, Phyllis A., 'Genesis 1-3 as a Source for a Contemporary Theology of Sexuality', in *Missing Persons and Mistaken Identities: Women and Gender in Ancient Israel* (Minneapolis: Fortress, 1997), pp. 155–73

Davidson, Richard M, *Flame of Yahweh: Sexuality in the Old Testament* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2007)

Dearman, J. Andrew, 'Marriage in the Old Testament', in *Biblical Ethics and Homosexuality: Listening to Scripture*, ed. by Robert L. Brawley (Louisville, Ky: Westminster John Knox Press, 1996)

Dresner, Samuel H., 'Homosexuality and the Order of Creation', *Judaism*, 40.3 (1991)

- Eidberg, Peder A., *Det folk som kalles baptister : en undersøkelse av Det Norske Baptistsamfunns bakgrunn, tilblivelse, historie og egenart frem til jubiléet i 1902 : det Norske Baptisters historie 1.* (Stabekk: Norsk Litteraturselskap, 2003)
- Én Herre, Én Tro, Én Kirke- *En Lengsel Mot Én Dåp* (Oslo: Mellomkirkelig Råd/Det norske baptistsamfunn, 1989)
- Freeman, Curtis W, James W. McClendon, and C. Rosalie Velloso Ewell, eds., *Baptist Roots: A Reader in the Theology of a Christian People* (Judson Press, 1999)
- Grenz, Stanley J., *Sexual Ethics: A Biblical Perspective* (Dallas: Word Publishing, 1990)
- — —, *Welcoming but Not Affirming: An Evangelical Response to Homosexuality* (Louisville, Ky: Westminster John Knox Press, 1998)
- Hays, Richard B., *The Moral Vision of the New Testament: A Contemporary Introduction to New Testament Ethics* (New York, 1996)
- Hegertun, Terje, *Det Trofaste Samlivet* (Oslo: Verbum Akademisk, 2021)
- Homofili: Bibelsk Bakgrunn, Etske Aspekter. Et Debattheft Til Bruk i Studiegrupper Utgitt Av Det Norske Baptistsamfunn* (Stabekk: Det Norske Baptistsamfunn, 1995)
- Lance, H. Darrell, 'The Bible and Homosexuality: A Theological Conversation', *American Baptist Quarterly*, 8/2, 1989, 140–51
- McClendon, James W., and James M. Smith, *Convictions: Defusing Religious Relativism* (Eugene OR: Wipf & Stock, 2002)
- McQuilkin, Robert, and Paul Copan, *An Introduction to Biblical Ethics: Walking in the Way of Wisdom*, 3rd edn (Denvers Grove Ill.: InterVarsity Press, 2014)
- Vogels, Walter, 'Man and Woman-Their Dignity, Mutuality, and Fidelity in Marriage: A Biblical Perspective (Gen. 1-3)', *BiBh*, 23, 1997
- Wright, Nigel G, *New Baptists, New Agenda* (Paternoster Press, 2002)